

K.K.T.C
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN
BENLİK SAYGISI VE ATILGANLIK DÜZEYLERİ

Rasiha GÜLER

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: Doç. Dr. Hülya UÇAR
ORTAK DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Berna ARİFOĞLU

LEFKOŞA

2011

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne;

Bu çalışma jürimiz tarafından Hemşirelik Programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

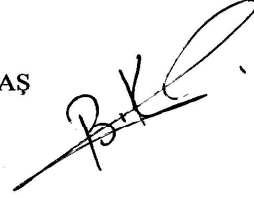
Başkan: Yrd. Doç. Dr. Sergül DUYGULU
Hacettepe Üniversitesi

Danışman: Doç. Dr. Hülya UÇAR
Hacettepe Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Belkıs KARATAŞ
Mersin Üniversitesi

ONAY:

Bu tez, Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukardaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İhsan Çalış
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tezimin her aşamasında, yoğun iş çalışmalarına karşın bana büyük destek ve emek veren, bilgi yükü ve donanımıyla kendime her zaman örnek alacağım danışmanım;

Doç. Dr. Hülya UÇAR başta olmak üzere,

Çalışmamızın yürütülmesinde emeğini ve desteğini esirgemeyen Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim Elemanı Sayın **Yrd .Doç. Dr. Berna ARİFOĞLU’na**,

Araştırmanın yapılmasına izin veren YDÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığına ve Hemşirelik Bölüm Başkanlığına,

Araştırmanın uygulanmasında destek veren Hemşirelik Bölümü Öğretim Üye ve Elemanlarına,

Araştırmanın ön uygulaması için Hemşirelik Bölümü Hazırlık sınıfı öğrencilerine,

Araştırmanın gerçekleşmesinde çalışmaya katılmayı kabul eden YDÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencilerine,

Okul yaşantım ve çalışma hayatım boyunca benden sevgisini ve desteğini esirgemeyen aileme içten teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

GÜLER, R. Hemşirelik Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyleri. Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa, 2011. Hemşirelik zor ve stresli bir süreçtir. Bu süreçte kişilerin özgüvenlerinin yüksek olması, kendi kararlarını verebilmeleri ve iyi iletişim kurabilmeleri istenir. Bu yüzden hemşirelerin atılgan, benlik saygısı yüksek kişilik özelliklerine sahip olmaları gerekmektedir. Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Yakın Doğu Üniversitesi Hemşirelik Bölümü'nde 2009-2010 öğretim yılı bahar yarıyılında öğrenim gören 385 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, çalışma evreni üzerinden yapılmıştır. Mümkün olan en fazla sayıda öğrenciye ulaşabilmek amacıyla araştırma, bahar yarıyılında yer alan temel meslek derslerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin %64.67'sine (n=249) ulaşılmıştır. Araştırmada veriler, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirleyen Kişisel Bilgi Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) ve Rathus Atılganlık Envanteri (RAE) uygulanarak toplanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde, tek yönlü varyans analizi, aritmetik ortalama, standart sapma, yüzdelik hesapları ve ANOVA testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin yüksek olduğu (%55.4), atılganlık düzeylerinde ise yarıdan fazlasının (%54.6) çekingen olduğu bulunmuştur. Araştırmada ayrıca öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre benlik saygısı ve atılganlık puan ortalamaları arasında anlamlılık olup olmadığını belirlemek üzere analizler yapılmıştır. Cinsiyet değişkenine ve kulüplere üye olma durumlarına göre benlik saygısı ve atılganlık puan ortalamaları, birlikte yaşadığı kişilere ve sosyoekonomik düzeye göre atılganlık puan ortalaması, aile yapısına göre benlik saygısı puan ortalaması arasında anlamlılık olduğu saptanmıştır (p<0.05). Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin benlik saygılarını ve atılganlık düzeylerini geliştirmeye yönelik benlik saygısı ve atılganlığı artırıcı yönde stratejiler geliştirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencileri, Benlik Saygısı, Atılganlık, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Rathus Atılganlık Envanteri

ABSTRACT

Güler, R. The Level Of Nursing Students Self Esteem and Assertiveness. Near East University, Institute of Health Sciences Department of Nursing Master Thesis. Lefkoşa, 2011. Nursing education is a hard and stressfull process. In this process, nursing students are expected to have a high self confidence, to express themselves and to communicate effectively. That's why nurses are must be assertiveness and have high self esteem. This research was conducted as an descriptive study to determine the level of self esteem and assertiveness of nursing students. The population of the research, was consisted of 385 students who were studying at the faculty of Health Sciences nursing of departments in 2009-2010 academic year spring term. In the research, no selection of sampling was adopted, all the nursing students were taken into the scope of the research. The research was conducted during the nursing courses of the department in spring term with the aim of reaching maximum number of students % 64.7 (n=249) of the students were reached. In the reseach, the data was gathered with Rathus Assertiveness Schedule (RAE), Rosenberg Self-Esteem Scale (RBSÖ) and Personal Data Sheet which define students' socio-demographic features. During the statistically analyse , one-way analysis of variance Test (Anova), mean, standard deviation and percentage calculations were used. According to the results of the research, the level of nursing students self esteem was high (% 55.4)(n=249) and more than students half of assertiveness level (54.6)(n=249) were recessive. In the research, various analyses were conducted in order to determine if there were any meaningfull indications between the students 'self esteem and assertiveness' point averages due to their socio-demographic characteristics. Meaningful indications were determined between the point averages due to sex variable and memberships of clubs regarding their self esteem and assertiveness, due to socio-economic levels and the people they live with regarding assertiveness and family structure regarding assertiveness. Under the guidance of the consequences of the research, the students were advised to strategies in order to improve their levels of self esteem and assertiveness.

Key Words: Nursing Students, Self Esteem, Assertiveness, Rosenberg Self-Esteem Scala, Rathus Assertiveness Schedule

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ	xi
1.GİRİŞ	1
1.1. Problemin Tanımı	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
2.GENEL BİLGİLER	6
2.1. Benlik	6
2.2. Benlik Saygısı	7
2.2.1. Benlik Saygısının Gelişimi	8
2.2.2. Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler	9
2.2.3. Düşük Benlik Saygısı	10
2.2.4.Yüksek Benlik Saygısı	10
2.3. Atılganlık	11
2.3.1. Atılganlık Biçimleri	12
2.3.2. Atılgan Davranışı Etkileyen Faktörler	14
2.3.3. Atılganlık Eğitimi	15
2.5. Hemşirelik Eğitiminde Benlik Saygısı ve Atılganlığın Önemi	16

3.GEREÇ VE YÖNTEM	18
3.1. Araştırmanın Şekli Ve Amacı	18
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer Ve Özellikleri	18
3.3. Araştırmanın Evren Ve Örneklemi	19
3.4.Verilerin Toplanması	19
3.4.1.Verii Toplama Araçları	19
- Kişisel Bilgi Formu	20
-Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	20
-Rathus Atılganlık Envanteri	21
3.4.2.Verii Toplama Araçlarının Ön Uygulaması	22
3.4.3.Verii Toplama Araçlarının Uygulanması	22
3.5.Verilerin Değerlendirilmesi	23
3.6. Araştırmanın Etik Boyutu	24
3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	24
4.BULGULAR	25
5.TARTIŞMA	39
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	48
7.KAYNAKLAR	51
8.EKLER	58
EK1:Kişisel Bilgi Formu	58
EK2:Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	61
EK3: Rathus Atılganlık Envanteri	63
EK4: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Değerlendirme	66
EK5:Aydınlatılmış Onam	68
EK6:Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği İzin Belgesi	70
EK7:Rathus Atılganlık Envanteri İzin Belgesi	71
EK8:Kurum İzin Belgesi	72
EK9: Rathus Atılganlık Envanteri Sosyoekonomik Düzey Puan Ortalamaları İleri Analiz Sonuçları	73
EK10: Rathus Atılganlık Envanteri Sosyoekonomik Düzey Puan Ortalamaları İleri Analiz Sonuçları	74
EK 11: Özgeçmiş	75

SİMGELER VE KISALTMALAR

RBSÖ	: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği
RAE	: Rathus Atılganlık Envanteri
SBF	: Sağlık Bilimleri Fakültesi
YDÜ	: Yakın Doğu Üniversitesi
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu
K.K.T.C	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
YÖDAK	: Yüksek Öğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu.
ÖSS	: Öğrenci Seçme Sınavı
F	: ANOVA Test İstatistiği
n	: Sayı
p	: Anlamlılık düzeyi
$\bar{X}$	: Aritmetik Ortalama
KW	: Kruskal Wallis Testi
U	: Mann Whitney U Testi

GRAFİKLER

Grafik 4.1 Öğrencilerin Rathus Atılganlık Envanteri ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden Aldıkları Puanların Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeylerine Göre Dağılımı.

TABLÖLAR

Tablo 4.1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri.

Tablo 4.2. Rathus Atılganlık Envanteri ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Tablo 4.3. Öğrencilerin Rathus Atılganlık Envanteri ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden Aldıkları Puanların Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeylerine Göre Dağılımı.

Tablo 4.4. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Rathus Atılganlık Envanteri Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı.

Tablo 4.5. Öğrencilerin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Rathus Atılganlık Envanteri Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

GİRİŞ

1.1.Problemin Tanımı:

Benlik, bireyin kendine ilişkin düşünceleriyle başkalarının kendisine yönelik tutum ve davranışlarının karşılıklı etkileşiminin yansımasıdır. Bireyin ne olduğunu ve ne olmak istediğini, başkalarının kendi hakkında neler düşündüğünü yansıtan bir kavram olan benlik, benlik saygısı ve beden imajı gibi bileşenlerden oluşmaktadır (Öz, 2004).

Benlik saygısı; Kişinin kendini benimsemesi, değer vermesi, kendine güven ve saygı duyması olarak ifade edilebilir. Benlik saygısı, öğrenilmiş bir yaşantı, yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Yavuzer, 2000). Aynı zamanda bireyin kendisini yetenekli, önemli, başarılı ve değerli olarak algılama derecesi ve kişinin kendine karşı pozitif tavrı olarak tanımlanabilir (Demirutku, 2010). Benlik saygısı, ergenin ilerideki yaşamında düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını belirleyen, öznel yaşamının, yani kimliğinin çekirdeğini oluşturur. Burada önemli olan nokta, kişinin kendini olduğundan aşağı ya da üstün görmeksizin kendinden memnun olması ve kendini değerli, olumlu, beğenilmeye, sevmeye değer görmesidir (Saleeby, 2004).

Benlik saygısı, bir anlamda, kişinin kendi kişisel özelliklerini beğenmesi, değerli ve başarılı görmesini ifade ettiğinden, bireyin sosyal pozisyonuyla ve psikolojik durumuyla da bağlantılıdır (Neff, 2009). Benlik saygısı yüksek olan bireyler kendilerine saygı duyulmasını isterler, kendi kararlarını verirler ve kendilerine sonsuz güvenleri vardır ve genellikle atılgan davranırlar (Jones, Sambrook, Irvine, 2007).

Atılgan davranış, kişilerarası etkileşimin sağlıklı olmasına olanak tanıyan davranışsal bir özelliktir. Atılgan olmak, başkalarının haklarına ve kendi haklarına saygı duymayı, kendi kararını vermeyi ve bunların sorumluluğunu almayı içerir, kişilerarası ilişkilerde özel becerilerin kullanılmasını gerektirir. Aynı zamanda bireyin daha çok kendisinin ve diğer insanların gereksinimine önem vererek uyum içinde yaşayabilmesine yönelik bir girişimdir (Sigma, 2009).

Atılganlık inanılan şeyin doğruluğunu savunabilmedir. Atılgan olmak için emredici veya saldırgan olmak gerekmez (Gholamhossein ve ark., 2009). Benlik saygısı ve atılganlık arasındaki ilişki kuşkusuz çok önemlidir. Atılganlıkla benlik saygısı doğru orantılı olarak azalıp çoğalmaktadır, birisinde herhangi bir değişim diğerini de etkileyebilmektedir.

Atılganlık ve benlik saygısı hemşirelik mesleğinde aranan iki temel özelliktir. Sağlıklı benlik saygısı hemşirelerin hasta bakımını olumlu yönde etkilerken, düşük benlik saygısı hasta bakım seviyesi ve kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Etkili hemşirelik bakımı yüksek benlik saygısını gerektirir.

Hemşirelerin hasta bakımını en iyi şekilde yapmaları, hastalarını en iyi şekilde savunabilmeleri için atılganlık becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Hemşirelikte birincil rollerden biri hastanın haklarının savunulmasıdır (Sigma, 2009). Ancak uygulamada tepkisinden korktuğu için hekimle konuşmaktan kaçınan, hastasının haklarını savunmada güçlük yaşayan pek çok hemşire olduğu gözlenmektedir. Aslında birçok hemşirenin kendi mesleğiyle ilgili yeterli eğitim ve deneyimi vardır. Fakat bu yeterli değildir. Hastanın savunuculuğunu yapmak için başka özelliklere de sahip olmak gereklidir.

Dışarıda sıradan kıyafetlerle gezerken atılgan olan bir hemşirenin davranışları üniforma giydikten sonra değişebilmektedir. Üniforma içindeki davranış şekli diğer bireylerin hemşirelik mesleğini algılamalarında büyük rol oynamaktadır. Yalnız olduklarında kendine güveni olan, becerikli, kendi kararlarını veren ve rehberlikleri ile mükemmel destekleri olan hemşireler bağımlı olarak yaptıkları görevlerle bu özelliklerini bazen kaybedebilmektedir. Stresli bir meslek olan hemşirelik kişilerin pasif olmalarını ve sorunlarla yeterince başa çıkamamalarına yol açabilmekte, bu da atılganlık ve benlik saygısını olumsuz etkilemektedir (Demirutku, 2010; Traylor, 2009; Grohamhossein ve ark., 2009; Ruth, 2002).

Yapılan çalışmalar hemşirelerin benlik saygısı düzeylerinin genellikle orta düzeyde olduğunu, ve hemşirelerin daha çok çekingen davranış sergilediklerini ortaya koymaktadır (Begley, 2003; Balat, G ve ark., 2004; Baybek, 2005).

Hemşirelik mesleği çağdaş anlamda bilgili, araştıran, sorgulayan, plan yapan, karar veren ve uygulayan profesyonellerin sahip olduğu bir meslek olarak görülmektedir. (Suliman, 2007; Halabi, 2007) . Hemşirenin hastayla güçlü ve teröpotik ilişkiler kurmak için önceden olumlu bir benlik imajına ve ilgili olarak mesleki kimliğe sahip olması gerekmektedir. Ancak özellikle hemşireliğin yaşadığı sorunlar, mesleğe yeni adım atan öğrencinin de sorunu haline gelmekte ve bu durum öğrencilerin de benlik imajını, benlik saygısını ve atılganlık düzeyini olumsuz etkilemektedir. Eğitim süreci içinde eğiticileri, arkadaşları, hastaları ve diğer meslek üyeleriyle yaşayacakları olumlu ve olumsuz yeni deneyimler gencin benlik saygısında ve kendini ifade etmesinde değişikliklere neden olabilmektedir. Bunun yanı sıra hemşirelik eğitimi süresince öğrenciler gençlik çağı sorunlarının yanında, stres yüklü yaşantılar da deneyimlemektedir. Yaşanan bu deneyimler etkili yardım alınamadığında kendini ifade etme yeteneğinin azalmasına ve benlik saygısının düşmesine neden olmaktadır (Mimura, Murrells, Griffiths, 2009).

Benlik saygısı düşük olan öğrenciler eğitim yaşamlarında ve daha sonraki çalışma yaşamlarında stresörlerle etkili şekilde başedememekte ve bunun sonucunda mesleki ve bireysel alanlarda değersizlik, doyumsuzluk, tükenmişlik duyguları yaşayabilmektedir. Eğitim sırasında mesleki ve bireysel alanlarında yeterli benlik saygısı geliştiremeyen mezunlar, karşılarındaki kişilerle iletişim kurmaktan kaçınabilmektedir (Lo, 2002). Oysa ki, benlik saygısı yüksek olan ve atılgan kişiler çevreleriyle daha olumlu ilişkiler kurabilen, daha duyarlı kişilerdir. Bu nedenle benlik saygısı yüksek ve atılgan olan hemşirelerin hastaları ile olumlu ilişkiler kurmaya ve onları anlamaya da istekli olacakları söylenebilir (Özcan, 2006; Begley, 2003).

Bireylerin sağlığını geliştirme ve koruma, hastalıkları önleme ve bakımında sağlık sistemi içinde önemli rolleri olan hemşirelerin benlik saygılarının düşük olması, çekingen olmaları ve kendilerini ifade edememeleri, bu görevlerini profesyonel niteliklerle yerine getirmelerini engelleyeceği gibi, kendi fiziksel, ruhsal sağlıkları ve kişilerarası iletişimleri yönünden de sorunlar ortaya çıkaracaktır.

Bu nedenle bu konunun hemşirelik eğitiminden başlayarak ele alınması ve eğitim aktivitelerinin bu yönde planlanması geleceğin profesyonel nitelikli hemşirelerini kazanmada oldukça önemlidir (Jones, Sambrook, Irvine, 2007).

Yarının hemşireleri olacak öğrencilerin daha girişken, sağlıklı ilişkiler kurabilen, kendilerini kabul eden, özgüveni ve özsaygı düzeyleri yüksek bireyler olarak yetişmeleri kusursuz mesleki başarı açısından olduğu kadar, bireysel doyum açısından da önemlidir. Bugüne kadar yurt dışında ve Türkiye’de hemşirelik öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlık düzeyleri ile ilgili birçok araştırma (Ruth, 2002; Joyce and Diane, 2008; Carroll, 2008; Catherine and Fiera, 2006; Randle, 2003; Begley, 2003; Adana F ve ark., 2009; Altunay, 2006; Balat, G ve ark., 2004; Baybek 2005; Cankaya, 2007; Dinçer, 2008; Kahriman, 2005) yapılmıştır. Bu araştırmalarda hemşirelik öğrencilerinin benlik saygılarının ve atılganlık düzeylerinin çoğunlukla istenilir düzeyde olmadığı bulunmuştur.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde hemşirelikte lisans eğitim programı Yakın Doğu Üniversitesi’nde 2006 yılında başlamıştır. Hemşirelikte lisans eğitiminin oldukça yeni olması, öğrenci sayısının fazla olması ve akademik personelin niceliksel yetersizliği, bölümün zayıf yönleri arasında sayılır iken, hemşirelik eğitimi veren ilk ve tek hemşirelik bölümü olması ve aynı zamanda fakülteye bağlı eğitim vermesi bölümün güçlü yönleri arasında sayılabilir.

Ülkemizde yetişen ilk lisans mezunu hemşirelerin atılgan, özgüveni yüksek, etkili iletişim kurabilen bireyler olarak yetişmeleri gerek bireysel gerekse mesleki başarıları yönünden oldukça önemlidir. Literatür incelemesinde KKTC’de bu konu ile ilgili yapılan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu nedenle bölümde eğitim alan öğrencilerin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerinin tanımlanmasının hemşirelik eğitiminin bu yöndeki durumunun gözden geçirilmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada;

1. Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri nedir?
- 2.Hemşirelik öğrencilerinin atılganlık düzeyleri nedir?
- 3.Belirlenen bağımsız değişkenlere göre öğrencilerin benlik saygısı ve atılganlık düzeyleri arasında fark var mıdır?
- 4.Öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile atılganlık düzeyleri arasında ilişki var mı? sorularına yanıt aranmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1.BENLİK

Benlik, bireyin kendisiyle ilgili tutum ve inançlarını içerir. Kişinin ne olduğuyla ilgili görüşlerinin yanısıra, ne olması gerektiği ve ne olmak istediği konusundaki görüşlerini de kapsar. Benlik bireyin kendisi için önemli saydığı kişilerin eleştirisi ve beğenileriyle biçimlenir, aile ve sosyal ortam içindeki iletişimle de kazanılır. Benlik psikoloji merkezlidir ve bazı işlevleri vardır. Bunlar;

- Davranışların açıklanmasına yardım eder.
- Karar alma süreci için görüş birliği oluşturur.
- Gelecekte beklenenleri şekillendirir ve yaşam anlamı için köprü oluşturur (Öz, 2004).

Bağımsız ve düzen içinde bir varlık olması gereken benlik, bireyin kendi bedenine ve bedeninin fonksiyonlarına iyi bakması, kişilerarası ilişkilerini idare etmesi, iş aktivitelerini düzenlemesi gibi işlere enerjisini harcayarak öz-düzenlemeyi gerçekleştirmektedir.

Benliğin bu işlevlerinden kaynaklanan ve gündelik yaşantımızda birçok sorunu çözmemizde bize yardımcı olan çeşitli görevleri bulunmaktadır.

Köknel, benliğin görevlerini şu şekilde sıralamaktadır.

1. İçgüdülerden ve dürtülerden kaynaklanan güdüleri engellemek, denetlemek ve düzenlemek,
2. Çevredeki nesne ve kişilerle bağlantı kurmak,
3. Gerçeği tanımak, denemek ve anlamak,
4. Çevreden gelen uyarımları sınırlamak, sıralamak, zamanlamak,
5. Algılamak, saklamak, hatırlamak, düşünmek, karşılaştırmak, çıkarımlar yapmak, yargıya varmak,
6. Kavramları birleştirmek ve bütünleştirmek,

7. Kişinin karşılaştığı engelleri aşabilecek güçle toplamak,
8. Geleceğe ilişkin beklenti ve amaçları saptamak,
9. Kişiliği kaygıdan kurtaran savunma düzenlerini kullanmak (Köknel, 1997).

Benliğin sahip olduğu bu işlevlerinin ve yerine getirdiği görevlerin yaşantımızın tamamında etkili olduğu açıkça görülmektedir. Bireyin benliğini tanımlayabilmesi ve kendinin farkına varması, kendine ilişkin olası tutumları etkilemektedir.

Benlik kavramıyla yakından ilişkili iki kavram benlik saygısı ve beden imgesidir. Benlik, beden imgesi ve benlik saygısının fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik faktörlerinin etkileşimiyle gelişir. Beden imgesi, bireyin kendisinin ne olduğunu tanımlama biçimidir. Benlik saygısı ise, bireyin kendini değerlendirmesi ve bu değerlendirme ile ilgili duygularını açıklaması anlamına gelmektedir (Öz, 2004).

2.2.BENLİK SAYGISI

Benlik saygısı, kişinin kendini değerlendirmesi sonunda ulaştığı benlik kavramını onaylamasından doğan beğeni durumudur (Demirutku, 2010). Kişi kendini eleştirebilir ya da kendini tümünden olumlu bulabilir. Kişinin kendini beğenmesi, kendi benliğine saygı duyması için üstün niteliklerinin olması gerekmez. Çünkü benlik saygısı, kendini olduğundan aşağı ya da olduğundan üstün görmeksizin kendinden memnun olma, kendini olumlu, beğenilmeye, sevmeye değer bulma ve özüne güvenmeyi sağlayan olumlu bir ruh halidir (Öz, 2004). Benlik saygısı, benlik değerinin ve kendine güvenmenin kişisel ve bütünsel duygularını ifade eder (Saleeby, 2004).

Benlik saygısı insanın kendini değerlendirme veya kendini olumlu değerlendirme ihtiyacına odaklanmaktadır. Bunun anlamı kendini süper, mükemmel yeterli hissetmek değildir, kendini kabul etme, kimlik oluşturma ve başkaları tarafından kabul edilmedir (Tustin, 2008).

Kendini algılamaya ilişkin bir kavram olan benlik saygısı, bireyin, bir kişi olarak kendisine yüklediği psikolojik değeri ifade eder ve aynı zamanda benliğin duygusal bir ögesidir. Bu noktada birey, kendini değerlendirmeye çalıştığında, kişisel özelliklerini dikkate alır, ya da ait olduğu sosyal gruplar için değerlendirme yapar (Neff, 2007).

2.2.1. BENLİK SAYGISININ GELİŞİMİ

Benlik saygısının gelişimi ile ilgili olarak kişilik kuramcıları çeşitli açıklamalar yapmışlardır. Benlik saygısının temeli bebeklikte atılırken, yaşam dönemleri boyunca gelişmeye devam eder. Bebeklik döneminde anne çocuk ilişkisinin etkinliği önem taşımaktadır. Çünkü bu dönem, çocuğun temel güven duygusunun geliştiği dönemdir (Özcan, 2006). Bebek iki aylık oluncaya kadar biliş öncesi dönemdedir. Altı aylıkken diğer bireylerden ayrı olduğunun fark eder, dokuz aylıkken duyguları, dürtüleri ve istekleri içeren öznel bir benlik ortaya çıkar. Çocuk bu aylarda bedeninin değil, kendi zihninin de farklılığını ayırt etmeye başlar. On sekizinci aydan sonra bireysel bilgi ve deneyimlerin depo edildiği sözel bir benlik gelişir. Bu durum çevresiyle ilişki kurmasını da olanaklı kılar ve benliğin gelişimi hız kazanır (Arthur, 2007).

Adölesan dönemi benlik saygısı açısından riskli bir dönem olarak tanımlanmaktadır. Birey bu döneme kadar belli düzeyde bir benlik saygısı geliştirir. Bu dönemde ise sahip olduğu değerleri yeniden gözden geçirmeye başlar. Adölesan döneminde birey, nasıl biri olduğunu, neye benzediğini, kendisi hakkında neler hissettiğini sorgular. Bunları cevaplamaya çalışırken daha önceki yaşantılarını bir araç olarak kullanır. Bu nedenle gencin bu döneme kadar geliştirdiği kişilik yapısı ve benlik saygısı önem kazanır (Polat, 2003).

Yetişkinlik döneminde bireyler adölesan döneminde geliştirdikleri benlik saygısı doğrultusunda yaşamlarına bir yön vermeye başlarlar. Bu dönemde de benlik saygısı gelişmeye devam eder. Adölesan döneminin zor günlerini geçirmiş olan birey bir iş ve meslek sahibi olur, aile kurar ve bağımsız bir kişi olur. Tüm bunlar benlik saygısının olumlu şekilde artmasına yardımcı olur.

Ancak yine de bu dönemdeki hastalıklar, kazalar, iş veya sevilen kişilerin kayıpları, göç gibi olumsuz yaşam olayları benlik saygısını etkileyebilir ve yeniden yapılanma ihtiyacı ortaya çıkabilir. Aksi takdirde pek çok ruhsal sorunun ortaya çıkması söz konusu olabilecektir (Polat, 2003).

2.2.2.BENLİK SAYGISINI ETKİLEYEN ETMENLER

Birey benlik saygısı gelişimini tamamlarken çeşitli faktörlerden etkilenir. Bu faktörler aşağıda verilmektedir:

Bireyin yetiştiği aile ortamı benlik saygısını etkiler. Örneğin, demokratik ve paylaşımcı bir aile ortamı benlik saygısı yüksek, kendine güvenen bireylerin yetişmesini sağlar.

Benlik gelişiminde okul ortamı da önemlidir. Çocuğun kendini serbestçe ifade edebildiği, baskıcı olmayan, paylaşımcı, yaratıcılığa açık bir sınıf ortamında eğitim görmesi onun benlik saygısını olumlu yönde etkiler. Okulda aldığı başarılar benlik saygısını geliştirir (Govender and Moodley, 2004).

Benliğin gelişmesinde kişilerarası ilişkilerin büyük önemi vardır. Çevredeki insanların küçükken ana - baba ve kardeşlerin, daha sonra öğretmenlerin ve arkadaşların tepkileri benliğin içeriğini çok etkiler. Bunun için önemli kişilerin bireyi beğenip beğenmemeleri, bireyle övünmeleri ya da ondan utanmaları ve bu kişilerin söyledikleri şeyler bireyin benliğin alacağı şekli etkiler.

Yüksek düzeyde benlik saygısı, aile ile olumlu iletişim ve kişinin kendi hayatı üzerinde kontrole sahip olduğu duygusu, orta derecede risk alma isteği ve etkili bir kişi olduğunu hissetmesi gibi faktörlerle de ilişkilidir. En alt düzeyde benlik saygısı, okul başarısı için aşırı derecede ebeveyn baskısı, aile çatışması ve okul değiştirme gibi faktörlerle ilişkilidir (Çetin ve Çavuşoğlu, 2009).

2.2.3. DÜŞÜK BENLİK SAYGISI

Düşük benlik saygısına sahip insanlar dışlanma ve başarısızlık tehlikesi yüzünden riskten kaçınma eğilimindedirler. Özsaygısı düşük olan bireylerde hem kendileri hem de başkaları için değersiz bulma eğilimi ağır basmaktadır. Bu tarz insanlar, sadece kendilerine karşı değil, herkese karşı negatif bir tutum beslemekte, benlik saygılarını korumak için kendilerini geliştirici ve yükseltici davranışlara yönlenmekten kaçınmaktadırlar. Onlar, bunun yerine küçük rakiplerle rekabet etmek ve bu yoldan kıyaslama ile kendilerini iyi hissetmek gibi dolaylı stratejileri benimsemekte ya da dolaylı yoldan kendi değerlerini arttırmaya yönelmektedirler.

Sonuçta, düşük öz-saygıya sahip insanlar kendileri hakkında olumlu, iyi düşünmek istemektedirler. Çabuk incindikleri için bazı savunma yolları geliştirmekte ve eleştirel, düşmanca ve her şeyden şüphe eder halde davranmaktadırlar (Öz, 2004).

2.2.4. YÜKSEK BENLİK SAYGISI

Benlik saygısı yüksek olan kişide kendine güven, iyimserlik, başarma isteği, zorluklardan yılmama gibi olumlu ruhsal nitelikler bulunur. Benlik saygısı yüksek gençler başarıya çok önem verir ve yarışma gerektiren uğraşları seçerler (Pelish, 2006)

Yüksek benlik saygısı akademik başarıyı yükseltir. Bununla birlikte yüksek benlik saygısına sahip olan insanlar daha az psikolojik bozukluk yaşar ve stresle daha kolay başa çıkarlar. Yüksek benlik saygısı strese karşı koruyucudur (Naderi ve ark., 2008)

Benlik Saygısı Yüksek Olan İnsanlar;

- Kendilerine saygı duyulmasını isterler.
- Performansları her zaman yüksektir.
- Eleştirildiklerinde savunmaya geçmezler ve atılgan davranırlar.
- İltifatları kolaylıkla kabul ederler.
- Performanslarını gerçekçi olarak değerlendirebilirler.

- Kurumlarında aktiftirler.
- Otorite figürlerine karşı rahattırlar.
- Genel olarak hayatlarından memnundurlar.
- Güçlü bir sosyal destek sistemleri vardır.
- Kendilerini kontrol edebilirler.

Benlik Saygısı Düşük Olan İnsanlar ise;

- İnsanlardan eleştirilmelerini beklerler. Görünüş ve davranışları negatiftir.
- Gözlemlendiklerinde daha az performans sergilerler.
- Eleştirildiklerinde savunmaya geçerler ve pasif davranırlar.
- İltifatları kabul etmekte zorlanırlar.
- Performanslarını gerçekçi olarak değerlendiremezler.
- Kurumlarında pasif ya da sınırlı hareket ederler.
- Otorite figürlerine karşı rahat değildirler.
- Genel olarak hayatlarından memnun değildirler.
- Zayıf bir sosyal destek sistemleri vardır.
- Başkaları tarafından kontrol edilirler (Öz, 2004; Mimura, Murrells, Griffiths, 2009).

2.3.ATILGANLIK

Bireyler fizyolojik, duygusal ve toplumsal gereksinimlerini karşılamak için çevrelerindeki kişilerle devamlı iletişim halindedirler. Bu iletişim sırasında duygu, düşünce ve ilgilerini değişik davranış biçimleriyle ifade ederler. İnsanlar birbirleriyle ilişki kurarken genel olarak üç türlü yaklaşımdan birini benimser. Birinci tipteki yaklaşım içinde olanlar yalnızca kendilerini düşünürler ve başkalarının önüne geçmeyi kendilerine hak görürler.

İkinci tipteki yaklaşımı benimseyenler başkalarını her zaman kendilerinin önüne koyarlar ve başkalarının kendi haklarını çiğnemesine izin verirler. Üçüncü yaklaşım biçiminde olanlara sık rastlanmasa da bu davranış içinde olanlar, en başta kendilerini düşünürler fakat başkalarının haklarını ve duygularını da hesaba katarlar. İşte bir bireyin bir başka kişinin haklarını çiğnemeksizin gereksinimlerini karşıladığı davranış biçimine “atılğan davranış” denir (Cabe and Timmins, 2003).

Özcan’a göre ise; bireyler ilişkilerinde genelde boyun eğici (pasif), saldırgan (agresif), insanları yönlendirici (manipulatif) ve atılğan olmak üzere dört farklı davranış biçiminden birini seçerek tepkide bulunurlar.

Saldırgan davranış, başkalarına rağmen istediğini elde etmek, onların haklarını hiçe saymak iken atılğanlık, kişinin düşünce, inanç ve isteklerini karşısındakinin haklarını çiğnemededen ifade edebilmesidir. (Özcan, 2006).

Atılğan davranışın özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Özcan, 2006):

1. Kendini ifadeye dayalıdır.
2. Başkalarının haklarına saygı göstermektir.
3. Dürüstlüktür.
4. Dolaysızdır ve kesindir.
5. Bir ilişkide, ilgili her iki tarafın eşitliğine ve yararına güdümlüdür.
6. Duyguların, hakların, gerçeklerin, görüşlerin, ricaların ve sınırların söze dökülmesidir.
7. İletilmek istenen mesaj için göz teması, ses, vücut duruşu, yüz ifadesi, el ve vücut hareketleri, mesafe, zamanlama, akıcılık ve dinleme gibi dil dışı öğelerden yararlanmaktır.
8. Toplumsal sorumluluk üstlenmektir.
9. İnsanın doğasında yoktur, öğrenilir.

2.5. ATILGANLIK BİÇİMLERİ

Çeşitli atılganlık biçimleri bulunmaktadır. Söz konusu atılganlık biçimleri; temel atılganlık, empatik atılganlık, artan atılganlık, “ben-dili”ni kullanarak atılgan davranma, karşılaştırma ya da yüzleştirme şeklinde incelenmektedir.

Temel Atılganlık

Atılganlığın bu biçimi, inançların, duyguların ve düşüncelerin, basit ve net bir biçimde dile getirilmesini ifade etmektedir. Örneğin, sözünün kesildiği bir durumda bu atılganlık biçimini sergileyen kişi; “Özür dilerim, söylemek istediğimi tamamlamak istiyorum” şeklinde bir cümle kullanabilir (Terakye, 1998).

Empatik Atılganlık

Bu atılganlık biçiminde, etkileşimde olunan kişiye duyarlı davranılmaktadır. Genellikle iki aşaması vardır. Birinci aşamada, karşıdaki kişinin içinde bulunduğu durum ve duyguları anlaşılmasına çalışılmakta; ikinci aşamada ise, kişi kendi hakkını da gözetken bir biçimde, bu anlayışı dile getirmektedir. Kişilerarası iletişim bazında konuya bir örnek; “Gerçekten çok meşgul olduğumu biliyorum. Ama ilişkimizin senin için de önemli olduğunu hissetmek istiyorum. Bu nedenle, senden bana, yalnızca ikimizin beraber olabileceği bir zamanı ayırmanı istiyorum” şeklinde verilebilir (Terakye, 1998).

Artan Atılganlık

İletişim kurulan kişinin, sizin temel atılganlık davranışınıza tepki vermediği ve haklarınızı çiğnemeye devam ettiği zaman uygulanan bir atılganlık biçimidir. Bu noktada sergilenen atılganlık davranışının dozu artırılmakta ve hatta biraz resmileşmektedir.

Artan bir atılganlık düzeyi ile kişi duygularını ve isteklerini birkaç kez, basit ve net bir biçimde dile getirdikten sonra, son sözünü söyleyebilir. Konu örneklendirilirse;

(1. aşama) “Hayır, ürünlerinden hiç birini istemediğime karar verdim.”

(2. aşama) “Hayır, daha önce de belirttiğim gibi, ürünlerinizden almayacağım.”

(3.aşama) “Bakın, size daha öncede iki kez söylediğim gibi, cevabım hayırdır. Sizden burayı terk etmenizi rica ediyorum (<http://www.pdgm.bilkent.edu.tr/atilganlik.html>. Erişim Tarihi: 20/1/2011)

'Ben-Dili'ni Kullanarak Atılgan Davranma

Bu atılganlık biçiminde konuşan kişi söze “ben” diye başlayarak duygularını, düşüncelerini ve isteklerinin kendisine ait olduğunu vurgulamaktadır. Bu cümleler genellikle dört bölümden oluşmaktadır (Terakye, 1998);

(1. Bölüm) Karşıdaki kişinin belli bir davranışına işaret etmek.

(1.Bölüm) Söz konusu davranışın sizin üzerinizde yarattığı etkiyi, size neler hissettirdiğini belirtmek.

(3. Bölüm) Karşılaştığınız bu davranışı nasıl yorumladığınızı belirtmek.

(4. Bölüm) Nasıl bir davranışı tercih edeceğinizi aktarmak.

Bu tür bir ifade tarzıyla, kişi hem hissettiği olumsuz duyguları içine atmamış olmakta, hem de karşısındakinin savunmaya geçip, kendisine saldırmasını engellemektedir. Örneğin; “Konuşurken yüzüme bakmadığın zamanlar, söyleyeceklerimi karıştırıyorum, kendimi çok kötü hissediyorum. Çünkü bana yeterince önem vermiyormuşsun gibi geliyor. Oysa beni dinlerken yüzüme bakman daha çok hoşuma gidecek.

2.6. ATILGAN DAVRANIŞI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Atılganlığı etkileyen faktörler şöyle sıralanabilir;

-Çocukluktan itibaren bireyin kendisine yönelik aldığı olumlu ve olumsuz mesajlar onun davranışını etkilemektedir.

-Çocuğun okul yaşantısı kendini algılamasını etkilemektedir. Bireyin soru sorması, araştırması engellendiğinde kendini algılama olumsuz yönde etkilenir.

-Stres ve sorunlarla başedememe atılganlığı engeller.

-Atılğan davranışın genel bir özellik olmadığı her durumda bireyin beklediği sonuçlara göre değiştiği görülmektedir.

-Atılğanlık için gerekli olan becerilerden yoksun olmanın atılğan davranmayı engellediği belirtilmektedir (Cabe and Fiona, 2003; Gholamhossein, 2009).

2.7. ATILGANLIK EĞİTİMİ

Atılğan davranışların hemşirelik uygulamalarındaki önemi anlaşıldıktan ve hemşirelerin atılğanlık düzeyleri incelendikten sonra, atılğanlık düzeyini geliştirmek amacıyla atılğanlık eğitimi çalışmaları önem kazanmıştır. Atılğanlık eğitimi ilk kez Wolpe ve Lazarus tarafından sosyal anksiyeteyi gidermek için davranış terapisinde kullanılmıştır (Kukulu, 2006). Atılğanlık eğitimi; bireyin kişilerarası ilişkilerinde, kendi düşünce ve duygularını kendine güvenli, fakat sosyal ortama uygun bir biçimde ifade etmesini amaçlar.

Bu eğitim, bireyin öz saygısını ve güvenini artırır, bireye eleştiriyi kabul etme yöntemlerini, stresle etkili baş etme yollarını, kendisiyle olumlu iletişimde bulunmasını, çekingen, atılğan ve saldırgan arasındaki farkı anlayabilmeyi ve başkalarını zorlamadan, çatışmadan ve başkaları tarafından zorlanmaya izin vermeden kişisel haklarını nasıl koruyacağını anlatır (Cabe and Timmins, 2003).

Atılganlık eğitimi grup veya bireysel olarak yapılabilir. Atılganlık eğitiminde didaktik yöntem, rol oynama gibi çeşitli yaklaşımlar kullanılabilir. Eğitimler sırasında bireyler öncelikle kendi iletişim, etkileşim tutumlarının ve bunları etkileyen değerlerinin farkına varırlar. Saldırgan, pasif, manipulatif ve atılgan davranış arasındaki farkı öğrenirler. İletişimleri sırasında atılgan olmalarını engelleyen inançlarını değerlendirirler. Engelleyici olan inançları değiştirebilmek, duygusal ve bilişsel engelleri azaltmak için alternatif yollar öğrenir ve bunu uygulamaya çalışırlar. Olumlu veya olumsuz duyguları ifade edebilme, beden dilini uygun kullanma, çevreden gelen olumlu, olumsuz eleştirileri kabul edebilme, kendi olumlu yönlerini daha net bir şekilde ortaya koyabilmek için deneme yapabilme fırsatı bulurlar (Kukulu, 2006).

2.8. HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE BENLİK SAYGISI VE ATILGANLIĞIN ÖNEMİ

Benlik saygısı ve atılganlık hemşirelik öğrencilerinde bulunması gereken iki temel özelliktir.

Bugün eğitimin başta gelen amaçlarından birisi, bireyleri değişik koşullara uyabilecek, esnek ve kritik düşünebilecek yeteneklerle yetiştirmektir. Başka bir anlatımla çocukların ve gençlerin benlik saygılarını artırarak içinde yaşadıkları toplumda daha başarılı, üretken ve aranan bireyler olmalarını sağlamaktır. Yükseköğrenime başlamak kişiye büyük bir güven ve sorumluluk kazandırırken, icra edeceği mesleğe hazırlanmasına da yardımcı olur. Meslek seçimi bireyin yaşamında çok önemli bir rol oynar. Birey mesleğini seçerken aynı zamanda, belli bir çalışma ortamı ve yaşam biçimini de seçmiş olur. Böylece en iyi yapabileceğini düşündüğü faaliyetlerle, kendisini doyuma ulaştıracağına inandığı alana yönelir (Lo, 2002).

Hemşirelerin benlik saygılarının ve atılganlıklarının geliştirilmesinde özellikle hemşire okullarındaki eğitimcilere, hemşire liderlere, yöneticilere önemli görevler düşmektedir. Rol modeli olarak veya hemşirelerin benlik saygılarını yükseltecek çalışmalar yaparak olumlu sonuçlar almak ve böylece profesyonel statüyü arttırmak mümkün olabilir.

Bunun yanında hemşirelerin benlik saygılarını yükseltebilmek ve profesyonel kimlik kazanabilmeleri için kendilerine bireysel olarak düşen sorumluluklar da vardır. Gücün temel kaynağı bilgidir. Bu nedenle hemşireler mesleki bilgilerini arttırmak amacıyla mesleki yayınları okurken, benlik saygılarını geliştirmelerine yardımcı olacak kaynakları da okumalıdır (Vianna, Bamfim, Clicane, 2002).

Benlik saygısı yüksek olan hemşirelik öğrencileri daha yaratıcı, başarılı ve sağlıklı, kendine güvenen, atılgan, fikirlerini kolayca ifade eden, sosyal yönden uyumlu kişiler olurlar ayrıca hastalarıyla iyi iletişime geçebilirler ve bakımlarını daha iyi planlayabilirler. Bu nedenle yarının hemşiresi olacak öğrencilerin daha atılgan, öz güveni yüksek bireyler olarak yetişmesi hem mesleki açıdan hem de bireysel açıdan önemlidir.

Öğrencilere uygulanacak atılganlık eğitimleri ile onların çalışma yaşamında kendilerine daha güvenli olacakları söylenebilir. Bireye, eleştiriye kabul etme yöntemlerini, stresle etkili baş etme yollarını, kendisi ile olumlu iletişimde bulunmasını, pasif, atılgan ve saldırgan davranışlar arasındaki farkı anlayabilmesini ve başkaları tarafından zorlanmaya izin vermeden kişisel haklarını nasıl koruyacağını öğretir. Bununla beraber özellikle hemşire öğrencilerin atılgan davranışlarının geliştirilebilmesi için iyi bir şekilde yapılandırılmış uygulama ortamlarının kullanılabileceğı belirtilmektedir. Çünkü uygulama ortamında, sorunlu durumları içeren birçok örnek vardır ve öğrencilerle birlikte olacak eğitimcilerin, atılgan tutumları cesaretlendirmeleri önemlidir (Cabe and Timmins, 2003). Atılgan hemşire bireyin bakımına ve tedavisine katkı sağladığı gibi aynı zamanda ekiple iletişimini de güçlendirebilir; ekiple yaşanabilecek sorunları, çatışmaları etkin olarak ele alabilir ve çözümleyebilir.

Bu nedenle hemşirelerin atılganlık becerilerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi gereklidir. Bunun için öncelikle hemşirelerin atılganlık yönünden mevcut durumunun belirlenmesi hemşirelerin atılganlık becerilerinin geliştirilmesine nereden başlanacağı konusunda katkı sağlayabilir (Lin ve ark., 2004)

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Şekli ve Amacı:

Araştırma Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri:

Bu çalışma, Yakın Doğu Üniversitesi'nde 2009-2010 eğitim-öğretim yılında, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde yürütülmüştür.

Yakın Doğu Üniversitesi 1988 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'nın 17/1986 sayılı Milli Eğitim Yasası'na bağlı olarak Bakanlar Kurulu onayı ile kurulmuştur.

KKTC Sağlık Bakanlığı Hemşirelik Meslek Yüksek Okulu eğitimini, Sağlık Bakanlığı ve YDÜ arasında 2004 yılında imzalanan protokol çerçevesinde YDÜ'nün fiziksel, sosyal ve kültürel desteğinden yararlanarak 2006 yılına kadar sürdürmüştür. YDÜ'ye ilk hemşirelik lisans öğrencileri 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında yapılan ek bir protokolle, YÖDAK (Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu)'ın yaptığı merkezi sınavla KKTC'den, ÖSS Sınavı ile Türkiye'den alınmıştır. 2007-2008 eğitim- öğretim yılında ise, YDÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü olarak dört yıllık lisans ve YDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü bünyesinde lisansüstü eğitimine başlanmıştır. 2007-2008 eğitim-öğretim yılından itibaren de Türkiye'den ÖSS ile KKTC'den ise YDÜ'nün yaptığı sınavla öğrenci alınmaya başlanmıştır. Ayrıca KKTC'de önce önlisans mezunu olanlara da dikey geçişle lisans tamamlama eğitimi hakkı verilmiştir.

Bölümde toplam 385 öğrenci eğitim görmektedir. Çalışmanın yapıldığı dönemde bölümde 3 tam zamanlı öğretim üyesi, 8 yarı zamanlı öğretim üyesi, 2 doktorasını tamamlamış öğretim elemanı, 5 uzman ve 12 asistan görev yapmaktadır (<http://www.neu.edu.tr>. Yakın Doğu Üniversitesi Web Sayfası Erişim Tarihi: 21/10/09).

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi:

Araştırmanın evrenini YDÜ Hemşirelik Bölümü'nde 2009-2010 öğretim yılı bahar yarıyılında öğrenim gören 385 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, çalışma evren üzerinden yapılmıştır. Mümkün olan en fazla sayıda öğrenciye ulaşabilmek amacıyla araştırma, bahar yarıyılında yer alan temel meslek derslerinde gerçekleştirilmiştir. Ancak 67 öğrenci uygulamaların yapıldığı günlerde ilgili derste olmadığından, 60 öğrenci araştırmaya katılmayı kabul etmediğinden ve 9 öğrenci anket formlarını eksik doldurduğundan çalışma 249 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada evrenin %64.67'sine ulaşılmıştır. Araştırmanın yapıldığı derslere göre öğrencilerin katılma durumları Tablo 3.1.'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğrencilerin Araştırmaya Katılma Durumları

Uygulama yapılan ders	Derse kayıtlı öğrenci sayısı	Derste bulunan öğrenci sayısı	Araştırmaya katılmayı reddeden öğrenci sayısı	Anketleri eksik dolduran öğrenci sayısı	Araştırmaya katılan öğrenci sayısı	Araştırmaya katılım oranları (%)
Hemşirelik Esasları	67	56	-	-	56	83.58
Cerrahi	168	123	24	6	93	55.35
Pediyatri	89	79	9	2	68	76.40
Halk Sağlığı	61	60	27	1	32	52.45
Toplam	385	318	60	9	249	64.67

3.4.Verilerin Toplanması

3.4.1.Verilerin Toplama Araçları

Araştırmada veriler öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri belirleyen Kişisel Bilgi Formu (Bkz Ek 1), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Bkz. Ek 2) ve Rathus Atılganlık Envanteri (Bkz. Ek 3) uygulanarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu:

Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından benzer çalışmalardan (Adana F ve ark., 2009; Balat G ve ark., 2004; Dinçer, 2008) yararlanılarak hazırlanmıştır ve öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik toplam 24 sorudan oluşmuştur.

Bu formda öğrencilerin aldıkları meslek dersleri, yaşları, anne-baba eğitim durumları, okula giriş türleri, anne-baba eğitim durumları ve meslekleri, aile yapıları ve tutumları, mesleğe giriş sebepleri, akademik ortalamaları, öğrenci topluluklarına üye olup olmadıkları gibi bilgiler yer almaktadır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği:

(Rosenberg Self-Esteem Scala)

Bu ölçek 1963' te Morris Rosenberg tarafından geliştirilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Rosenberg tarafından 1965 yılında yapıldıktan sonra 1986 yılında Çuhadaroğlu tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçek birçok araştırmada (Balat G ve Ark., 2004; Çeçen A ve Ark., 2009; Baybek H ve Ark., 2004) kullanılmıştır. Bu ölçek altmış üç maddeden oluşmaktadır ve geçerlik katsayısı 0.71, test tekrar test güvenilirliği 0.89, güvenilirlik katsayısı ise 0.75'dir. 63 maddeden oluşan ölçeğin 12 alt maddesi bulunmaktadır (Bkz. Ek 2).

Bu alt ölçekler; Benlik Saygısı, Kendilik Kavramının Sürekliliği, İnsanlara Güven Duyma, Eleştiriye Duyarlılık, Depresif Duygulanım, Hayalperestlik Psikosomatik Belirtiler, Kişilerarası İlişkilerde Tehdit Hissetme, Tartışmalara Katılabilme Derecesi, Ana-Baba İlgisi, Babayla İlişki ve Psişik İzolasyon'dur. Çalışmada ölçeğin bütünlüğünün bozulmaması amacıyla ölçeğin tümü öğrenciler tarafından yanıtlanmış ancak benlik saygısına ait olan ilk on önermenin sonuçları değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Benlik saygısı alt ölçeği 10 sorudan oluşmaktadır. Bu soruların değerlendirmesinde Guttman değerlendirme yöntemi (Guttman Scale) kullanılmıştır. Guttman değerlendirme yöntemi sınıflama ölçeğinde bir güvenirlik belirleme yöntemidir.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin Puanlaması şu şekilde yapılmaktadır:

1., 2. ve 3. sorular, 4. ve 5. soru, 9. ve 10. sorular birlikte değerlendirilmektedirler.

İlk üç sorudan herhangi ikisinden puan alınıyorsa (2/3) bu kümeden bir puan alınmış olur.

4. ve 5. sorudan herhangi birinde puan alan şıklardan biri işaretlenmişse yine bu kümeden de bir puan alınır.

9. ve 10. sorular da 4. ve 5. sorular gibi değerlendirilir.

6,7 ve 8. soruların her biri ayrı ayrı puanlanır.

Böylece testi dolduran kişi tüm sorulardan puan aldığı zaman maksimum puanı 6 olmaktadır.

0-1 puan yüksek, 2-4 puan orta, 5-6 puan düşük benlik saygısı düzeyi olarak ifade edilmektedir.

Buna göre her sorunun puan alacak yanıtları ölçek üzerinde “ * ” işareti ile gösterilmiştir (Bkz. Ek. 4)(<http://www.cogepder.org.tr>. Erişim Tarihi:20/10/2010).

Rathus Atılganlık Envanteri:

(Rathus Assertiveness Schedule)

Bu ölçek Amerika Birleşik Devletleri’nde Rathus ve Nevid (1977) tarafından geliştirilmiştir. Türkiye’de Voltan (1980) tarafından geçerlik - güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu envanter birçok araştırmada (Adana, 2009; Dinçer, 2008; Kahriman, 2005; Kukulu, 2006) kullanılmıştır. Voltan, envanterin alfa tutarlılık katsayısını 0,70, test-tekrar test güvenirliğini 0,92 olarak saptamıştır.

Ergen ve yetişkinlere uygulanabilen envanter 30 maddeden oluşmuştur.

Bunların 17’si olumsuz, 13’ü olumlu olarak ifade içermektedir.

Alınan puanlar -90 ile +90 arasında değişmektedir. Çekingenliğe doğru uzanan uç -90’a, atılganlığa doğru uzanan uç +90’a ulaşmaktadır.

Seçenekler -3 ile +3 arasında değişmektedir; Olumsuz ifadeler olan 1, 2, 4, 5, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 23, 24, 26 ve 30’uncu maddeler -3’ten +3’e doğru, bunlar dışında kalan olumlu ifadeler + 3’ten -3’e doğru puanlandırılmaktadır.

Eksi ve artı puanların ayrı ayrı toplanıp, birbirinden çıkarılması envanterin toplam puanını verir. Envanterden toplam puan olarak “+10”un altında alanlar çekingen (-90 ile +10 arasında), “+10”un (+10 ile +90 arasında) stnde alanlar ise atılğan olarak kabul edilir.

3.4.2. Veri Toplama Araçlarının n Uygulaması:

Hazırlanan ‘Kişisel Bilgi Formu’nun işlerliğini belirlemek amacıyla 2009-2010 Eğitim-ğretim Yılı Bahar Dönemi’nde Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hazırlık Sınıfı’nda öğrenim gören ve evren büyüklüğünün yaklaşık %10’unu oluşturan toplam 40 öğrenciye formun n uygulaması yapılmıştır. n uygulamada öğrencilerin soruları toplam cevaplama süresi 30 dk srmştir. n uygulamaya katılmayı kabul eden öğrencilerden aydınlatılmış yazılı onam formu (Bkz. Ek5) alınmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda Kişisel Bilgi Formu’nda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

3.4.3. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması:

Araştırma 2009-2010 ğretim yılı bahar döneminin 30.04.2010 ile 30.05.2010 tarihleri arasında temel meslek derslerinde uygulanmıştır. Uygulama ncesi ilgili derslerin sorumlu ğretim elemanlarından randevu alınarak araştırma, araştırmanın uygulanma şekli ve tahmini uygulama süresi ile ilgili bilgi verilerek, araştırmanın uygulanacağı tarih ve saatler birlikte belirlenmiştir. Veri toplama araçları uygulanmadan önce, araştırmacı tarafından öğrencilere araştırmaya ilişkin bilgi verilmiş ve araştırmaya katılımın gönüllülük ilkesine bağlı olduğu belirtilerek, yazılı onamları alınmıştır.

Daha sonra, öğrencilere Kişisel Bilgi Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Rathus Atılganlık Envanteri aynı anda verilerek; ölçeklerin her bir maddesinin karşısında bulunan ifadelerden kendilerini en iyi tanımlayanı işaretlemeleri istenmiş ve ölçeklerin tüm maddelerini eksiksiz doldurmalarının araştırma için önemli olduğu vurgulanmıştır. Öğrencilerin veri toplama araçlarını yanıtlama süresi ortalama 30 dakika almış ve bu sırada olası sorularına yanıt vermek üzere araştırmacı sınıfta olmuştur. Uygulama her sınıf için tek oturumda gerçekleştirilmiştir.

3.5.Verilerin Değerlendirilmesi:

Araştırmadan elde edilen veriler araştırmacı tarafından SPSS for Windows 15.0 paket programı kullanılarak bilgisayara girilmiş ve bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerden yaş, mezun olduğu okul, üniversiteye girdiği sınav sistemi, bölüm tercih sırası, mesleği seçme nedeni, öğrencilerin çalışma durumu, yaptığı görev, genel akademik ortalama, en uzun süre yaşanan yer, yaşadığı kişiler, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, sosyoekonomik düzey algısı, aile tutumu, aile yapısı ve üye olunan kulüpler değişkenleri yeniden gruplandırılmıştır.

Tanıttıcı özellikler formunun, öğrencilerin aile tutumlarını sorgulayan 19 numaralı sorusuna verilen yanıtlar, ilgili literatürden yararlanılarak olumlu ve olumsuz aile tutumu olmak üzere iki grup altında toplanmıştır (<http://www.msvlabs.org> ErişimTarihi:19/4/2011, <http://www.gsi.gsu.edu.tr>. ErişimTarihi: 19/4/2011). Bulgular bölümünde ilgili, demokratik ve koruyucu aileler “olumlu aile tutumu”, otoriter, muhafazakar, ilgisiz aileler ise “olumsuz aile tutumu” adı altında belirtilmiştir. Ölçekten elde edilen puanlarda RBSÖ ölçeğinde non-parametrik testler, RAE’de ise parametrik testler kullanılmıştır.

Ayrıca elde edilen puanlar yüzdelik hesapları, ortalamalar ve standart sapma ile ortaya konulmuş, bağımsız değişkenlerin karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi, t testi, Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis testi, Scheffe testi ve Pearson Korelasyon analizleri kullanılmıştır. Sonuçlar 0.05 anlamlılık düzeyinde ve %95’lik güven aralığında değerlendirilmiştir.

3.6. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma uygulama aşamasında ön uygulama için Hazırlık Sınıfı öğrencilerinin, araştırma uygulanırken ise hemşirelik öğrencilerinin aydınlatılmış onamları alınmıştır (Bkz. EK. 5). Ayrıca araştırmaya başlandığında Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğini Türkçeye uyarlayan Füsun Çuhadaroğlu’ndan (Bkz. EK. 6) ve Rathus Atılganlık Envanterini Türkçeye uyarlayan Nilüfer Voltan’dan (Bkz. EK.7) yazılı onamları alınmıştır. Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi’nden araştırmanın yapılabilmesi için yazılı izin alınmıştır. (Bkz. EK.8).

3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları:

Bu araştırma sonuçları yalnız YDÜ hemşirelik bölümü öğrencilerine genellenebilir.

4. BULGULAR

Tablo 4.1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=249).

Bireysel Özellikler	Sayı	%
Yaş Grupları		
18-20 yaş	77	30,9
21-23 yaş	138	55,4
24 ve üzeri yaş	34	13,7
Cinsiyet		
Kız	191	76,7
Erkek	58	23,3
Medeni Durumu		
Evli	40	16,1
Bekar	209	83,9
Aldığı Mesleki Ders		
Hemşirelik Esasları	56	22,4
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği	93	37,3
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	68	27,3
Halk Sağlığı Hemşireliği	32	12,8
Son Mezun Olduğu Okul		
Düz lise	154	61,8
Süper/kolej/anadolu/fen lisesi	58	23,3
Sağlık meslek lisesi/meslek lisesi	20	8,0
Hemşirelikte önlisans	17	6,8
Üniversiteye Girdiği Sınav Sistemi		
ÖSS ile	100	40,2
YÖDAK/Dikey Geçiş ile	149	59,8

Tablo 4.1. (Devam) Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=249).

(Devam) Bireysel Özellikler	Sayı	%
Bölüm Tercih Sırası		
Yanıtsız	92	36,9
1.	73	29,3
2.	21	8,4
3.	14	5,6
4 ve üzeri	49	19,7
Mesleği Seçme Nedeni		
Hemşirelik Mesleğini Sevme	99	39,7
Dış Faktörler(burslu olması, puanı yetmesi, aile ve arkadaş yönlendirmesi)	31	12,4
İş bulmanın kolay olması	46	18,4
Yardım etmeyi sevmesi	46	18,4
Cevaplamayan	27	12,8
Öğrencilerin Çalışma Durumu		
Çalışıyor	26	10,4
Çalışmıyor	223	89,6
Yaptığı Görev(n=26)		
Serbest*	11	42,3
Hemşire	15	57,6
Akademik Ortalama		
1.50-1.99	121	48,6
2.00-2.99	69	27,7
3 ve üzeri	59	23,7

* markette rafçılık temizlik işi, çiftçilik, inşaat, kasiyer, otelde, hostes, havaalanında, organizasyon ajansı.

Tablo 4.1.(Devam) Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=249).

Ailesel Özellikler	Sayı	%
En Uzun Süre Yaşanılan Yer		
Köy/Kasaba	113	45,4
Şehir	136	54,6
Yaşadığı Kişiler		
Ailemle/Akraba/Arkadaş	73	29,3
Yurtta	135	54,2
Evde Tek Başıma	41	16,5
Kardeş Sayısı		
1-2 kardeş	140	56,2
3 ve üzeri kardeş	109	43,8
Kaçıncı Çocuk Olduğu		
1.çocuk	113	45,4
2 ve 3. Çocuk	101	40,6
4 ve üzeri çocuk	35	14,1
Sosyoekonomik Düzey Algısı		
Düşük	20	8,0
Orta	127	51,0
İyi	102	41,0
Anne Eğitim Durumu		
Okur-Yazar değil	22	8,8
Okur-Yazar	36	14,5
İlkokul	93	37,3
Ortaokul	27	10,8
Lise	58	23,3
Üniversite	13	5,2

Tablo 4.1.(Devam) Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=249).

Ailesel Özellikler	Sayı	%
Baba Eğitim Durumu		
Okur-Yazar değil	6	2,4
Okur-Yazar	30	12,0
İlkokul	86	34,5
Ortaokul	45	18,1
Lise	56	22,5
Üniversite	26	10,4
Anne Meslek		
Yanıtsız	8	3,2
Memur	25	10,0
İşçi	34	13,7
Emekli	10	4,0
Serbest	11	4,4
Ev Hanımı	161	64,7
Baba Meslek		
Yanıtsız	4	1,6
Memur	56	22,5
İşçi	45	18,1
Emekli	52	20,9
Serbest	71	28,5
İşsiz	9	3,6
Yaşamayan	12	4,8

Tablo 4.1. (Devam) Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=249).

(Devam) Ailesel Özellikler	Sayı	%
Aile Tutumu		
Olumlu Aile Tutumu**	159	63,9
Olumsuz Aile Tutumu***	90	36,1
Aile Yapısı		
Çekirdek Aile	206	82,7
Geniş Aile/Parçalanmış Aile	43	17,3
Kulüp Üye Olma Durumu		
Üye olan****	77	30,9
Üye olmayan	172	69,1

** ilgili,demokratik,koruyucu

***otoriter,ilgisiz,muhafazakar

****Üye olunan kulüpler: özel yıldız, animasyon, çevre, fotoğrafçılık, tiyatro, basketbol, voleybol, masa tenisi, yüzme, spor, dans ve Atatürkçü düşünce kulübü.

Tablo 4.1’de öğrencilerin tanıtıcı özellikleri yer almaktadır. Öğrencilerin yaş grupları dağılımına bakıldığında %55,4’ünün 21-23 yaş arasında olduğu, %76,7’sinin kız öğrenci olduğu ve öğrencilerin %83,9’unun bekar olduğu görülmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunu (%37,3’ünün) cerrahi hastalıkları hemşireliği dersini alan öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin çoğu (%61,8) düz lise mezunu iken, öğrencilerin yarıdan fazlasının (%59,8) üniversiteye YÖDAK/Dikey Geçiş sınavıyla girdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin mesleği seçerken yaptıkları tercih sırasına bakıldığında %36,9’unun yanıt vermediği, %29,3’ünün 1.tercihi olduğu görülmüştür. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun mesleği severek seçtikleri (%39,7), %10,4’ünün halen bir işte çalıştığı ve çalışan öğrencilerin %57,6’sının hemşire olarak çalıştığı saptanmıştır.

Öğrencilerin yaklaşık yarısının (%48,6) genel akademik ortalamasının 1.50-1.99 arasında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin çoğunluğunun anne ve babası ilkokul mezunu, annelerinin %64,7'si ev hanımı babalarının ise %28,5'i serbest meslek sahibidir.

Öğrencilerin yarıdan fazlasının en uzun süre şehirde yaşadığı (%54,6) ve şu an yurttan kaldığı (%54,2), yarıdan fazlasının 1-2 kardeşe sahip olduğu (%56,2), yarıya yakınının 1. çocuk olduğu (%45,4) ve orta sosyoekonomik düzeye sahip oldukları görülmektedir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun olumlu aile yapısına sahip olduğu (%63,9), çoğunluğunun çekirdek aile yapısında olduğu (%82,7) ve şu an herhangi bir kulübe üye olmayan öğrencilerin oranının (%69,1) fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2. Rathus Atılganlık Envanteri ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları (n=249)

Ölçekler	$\bar{X}$	SS	Min.	Max.
RAE	9,67	$\pm 17,43$	-30,00	72,00
RBSÖ	1,51	$\pm 1,38$	0	6,0

Tablo 4.2'de görüldüğü gibi öğrencilerin RAE'den aldıkları puanların ortalaması $9.67 \pm 17,43$ ve RBSÖ'den aldıkları puanların ortalaması 1.51 ± 1.38 'dir.

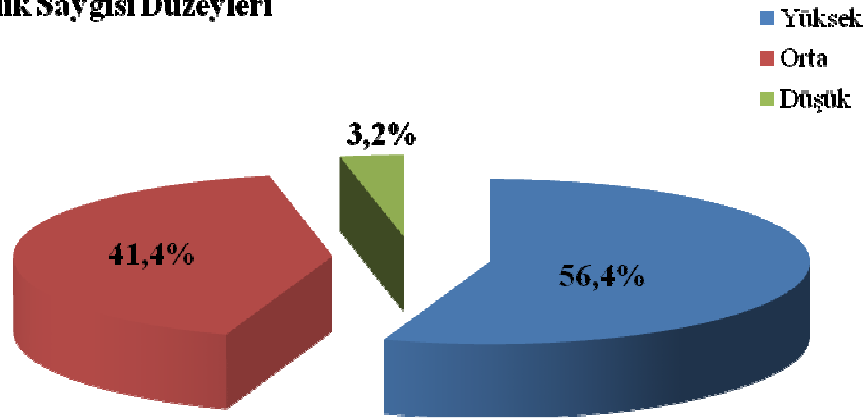
Tablo 4.3.Öğrencilerin Rathus Atılganlık Envanteri ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden Aldıkları Puanların Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeylerine Göre Dağılımı. (n=249)

Ölçekler	Sayı	%
<u>Rahus Atılganlık Envanteri</u>		
Çekingen(+10 ve altı)	136	54,6
Atılgan(+10 ve üstü)	113	45,4
<u>Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği</u>		
Yüksek	138	55,4
Orta	103	41,4
Düşük	8	3,2
Toplam	249	100

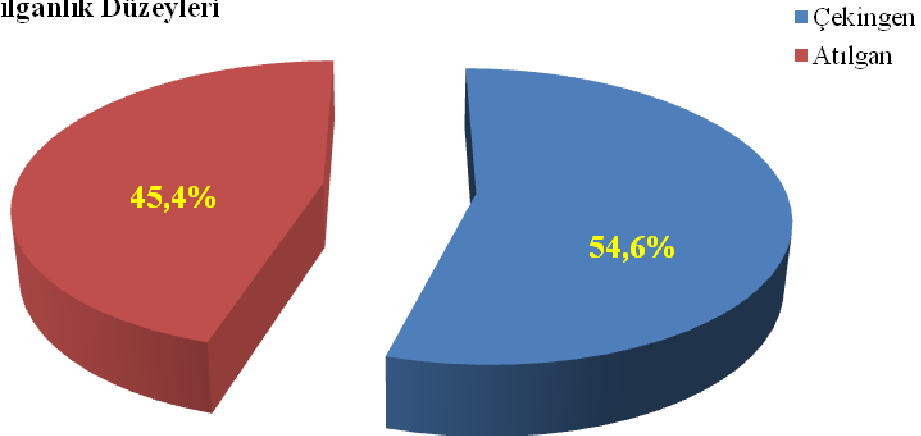
Tablo 4.3'te ve Grafik 4.1'de öğrencilerin %54,6'sının çekingen olduğu, %45,4'ünün atılgan olduğu, %55,4'ünün yüksek benlik saygısına, %41,4'ünün orta düzey benlik saygısına, %3,2'sinin ise düşük benlik saygısına sahip olduğu görülmektedir.

Grafik 4.1.Öğrencilerin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Rathus Atılganlık Envanterinden Aldıkları Puanların Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeylerine Göre Dağılımı.

Benlik Saygısı Düzeyleri

Atılganlık Düzeyleri

Tablo 4.4. Öğrencilerin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Rathus Atılganlık Envanteri Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=249).

Tanıtıcı Özellikler	n	RBSÖ Puan Ortalaması	İstatistiksel Değerlendirme	RAE Puan Ortalaması	İstatistiksel Değerlendirme
Yaş					
18-20 yaş	77	1.49±1.44	KW=3.543	11.74±16.31	F=2.053
21-23 yaş	138	1.63±1.41	p=0.17	7.71±17.62	p=0.131
24-Üstü yaş	34	1.08±1.02		13.00±18.52	
Cinsiyet					
Kız	191	1.37±1.32	U=4258.5	11.23±17.54	F=2.578
Erkek	58	1.96±1.49	p=0.006	4.56±16.15	p=0.011
Medeni Durum					
Evli	40	1.45±1.39	U=4053.0	8.60±21.44	F=0.42
Bekar	209	1.52±1.39	p=0.754	9.88±16.60	p=0.67
Aldığı Mesleki Ders					
Hemşirelik Esasları	56	1.62±1.42		9.17±16.09	
Cerrahi Hastalıkları	93	1.67±1.45		10.76±18.62	
Hem.			KW=3.973		F=1.550
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hem.	68	1.25±1.27	p=0.264	11.35±17.44	p=0.202
Halk Sağlığı Hem.	32	1.40±1.34		3.84±15.43	

Tablo 4.4. (Devam) Öğrencilerin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Rathus Atılganlık Envanteri Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı.

Tanıtıcı Özellikler					
	n	RBSÖ Puan Ortalaması	İstatistiksel Değerlendirme	RAE Puan Ortalaması	İstatistiksel Değerlendirme
En Son Mezun Olduğu Okul					
Sağlık meslek lisesi/meslek lisesi	20	1.50±1.39		2.60±15.24	
Hemşirelikte ön lisans	17	1.52±1.37	KW=5.258	8.52±15.72	F=1.49
Düz lise	154	1.36±1.29	p=0.21	11.03±18.01	p=0.154
Süperlise/Anadolu lisesi/fen lisesi/kolej	58	1.91±1.58		8.84±16.72	
Üniversiteye Giriş Şekli					
ÖSS ile	100	1.53±1.38	U=7357.0	10.18±16.61	F=0.371
YÖDAK/Dikey geçiş	149	1.50±1.39	p=0.864	9.34±18.00	p=0.211
Bölüm Tercih Sırası					
Yanıtsız	92	1.63±1.41		7.44±17.95	
1.tercih	73	1.13±1.10	KW=7.919	12.54±17.22	F=1.88
2.tercih	21	1.52±1.63	p=0.095	13.66±16.27	p=0.11
3.tercih	14	2.00±1.46		1.85±16.10	
4. ve üzeri tercih	49	1.71±1.50		10.12±16.91	

Tablo 4.4. (Devam) Öğrencilerin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Rathus Atılganlık Envanteri Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı.

Tanıtıcı Özellikler					
	n	RBSÖ Puan Ortalaması	İstatistiksel Değerlendirme	RAE Puan Ortalaması	İstatistiksel Değerlendirme
Çalışma Durumu					
Evet	26	1.46±1.36	U=2842.5	13.46±15.94	F=1.17
Hayır	223	1.52±1.39	p=0.86	9.23±17.57	p=0.24
En Uzun Süre Yaşanan Yer					
Köy/Kasaba	113	1.44±1.32	U=7382.5	11.30±19.61	F=1.348
Şehir	136	1.57±1.44	p=0.583	8.32±15.32	p=0.179
Şu An Yaşadığı Kişiler					
Aile/akraba/ Arkadaş yanında	73	1.21±1.15	KW=4.528	14.09±21.06	F=3.747 p=0.025
Yurtta	135	1.57±1.44	p=0.104	8.45±15.30	
Evde	41	1.82±1.49		5.85±15.62	
Sosyoekonomik Düzey					
Düşük	20	1.55±1.31		18.90±15.26	
Orta	127	1,34±1,26	KW=2910 p=0.233	10.70±18.27	F=4.75 p=0.00
İyi	102	1.71±1.50		6.59±16.05	
Kardeş sayısı					
1 ve 2	140	1.46±1.39	U=7222.0	8.88±17.83	F=0.813
3 ve üzeri	109	1.57±1.38	p=0.456	10.69±16.92	p=0.417

Tablo 4.4. (Devam) Öğrencilerin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Rathus Atılganlık Envanteri Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı.

Tanıtıcı Özellikler	n	RBSÖ Puan Ortalaması	İstatistiksel Değerlendirme	RAE Puan Ortalaması	İstatistiksel Değerlendirme
Akademik Ortalama					
1.50-1.99	121	1.45±1.36	KW=0.711 p=0.701	10.87±16.64	F=0.761 p=0.468
2.00-2.99	69	1.46±1.26		9.46±17.15	
3 ve üzeri	59	1.69±1.57		7.47±19.30	
Aile Yapısı					
Çekirdek aile	206	1.43±1.40	U=3407.5	9.99±16.80	t=0.626
Geniş/Parçalanmış Aile	43	1.90±1.26	p=0.01	8.16±20.30	p=0.532
Aile Tutumu					
Olumlu Aile Tutumu	159	1.46±1.45	U=6487.5	10.42±16.83	t=0.901
Olumsuz Aile Tutumu	90	1.60±1.27	p=0.208	8.35±18.45	p=0.369
Kulüp Üye Olma Durumu					
Üye Olan	77	1.83±1.42	U=5334.5	3.81±18.24	t=3.636
Üye Olmayan	172	1.37±1.35	p=0.012	12.30±16.43	p=0.000

Tablo 4.4'te Öğrencilerin bazı tanıtıcı özelliklerine göre RBSÖ ve RAE toplam puan ortalamalarının dağılımı yer almaktadır. Tablo 4.4'te görüldüğü gibi yaş gurupları, medeni durum, aldığı meslek dersi, en son mezun olduğu okul, üniversiteye giriş şekli, bölüm tercih sırası, çalışma durumu, en uzun süre yaşanan yer, şu an yaşadığı kişiler, sosyoekonomik düzey, kardeş sayısı, akademik ortalama ve aile tutumu değişkenlerine göre RBSÖ puan ortalamaları arasında fark olmadığı ($p>0.05$) saptanmıştır.

Öğrencilerin aile yapılarına göre RBSÖ puan ortalamalarına bakıldığında, çekirdek aileye sahip öğrencilerin RBSÖ puan ortalamalarının geniş/parçalanmış ailede yetişen öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan istatistiksel analizde gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmıştır (Tablo 4.4, $p<0.05$).

Öğrencilerin üye oldukları kulüplere göre RBSÖ puan ortalamaları incelendiğinde herhangi bir kulübe üye olmayan öğrencilerin RBSÖ puan ortalamasının üye olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmış, aralarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 4.4, $p<0.05$).

Tablo 4.4 incelendiğinde yaş grupları, medeni durum, aldığı meslek dersi, en son mezun olduğu okul, üniversiteye giriş şekli, bölüm tercih sırası, çalışma durumu, en uzun süre yaşanan yer, kardeş sayısı, akademik ortalama, aile yapısı ve aile tutumu değişkenlerine göre RAE puan ortalamaları arasında fark olmadığı ($p>0.05$) saptanmıştır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkeni ile RAE puan ortalamalarına göre yapılan analizlerde kız öğrencilerin RAE puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve RAE puan ortalamaları ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Öğrencilerin yaşadıkları yere göre RAE puan ortalamalarına bakıldığında aile/akraba ve arkadaş yanında kalan öğrencilerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve yapılan analizlerde gruplar arasında anlamlılık olduğu saptanmıştır (Tablo 4.4, $p<0.05$). Yapılan ileri analizlerde farklılığın evde yaşayanlar ile aile, akraba ve arkadaş yanında yaşayanlar arasında olduğu görülmüştür (Bkz. EK Tablo.8)

Öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerine göre RAE puan ortalamalarına bakıldığında aralarında anlamlılık saptanmıştır (Tablo 4.4, $p<0.05$). Düşük sosyoekonomik düzeyde olanların puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan ileri analizlerde farklılığın düşük sosyoekonomik düzeye sahip olan öğrencilerle iyi sosyoekonomik düzeye sahip öğrenciler arasında olduğu görülmüştür (Bkz. EK Tablo 9).

Tablo 4.4'de görüldüğü gibi öğrencilerin kulüplere üye olma durumlarına göre kulüplere üye olmayan öğrencilerin üye olan öğrencilere göre RAE puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve gruplar arasında fark olduğu saptanmıştır (Tablo 4.4, $p<0.05$).

Tablo 4.5. Öğrencilerin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Rathus Atılganlık Envanteri Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Pearson Korelasyon	RAE		
	n	R	P
RBSÖ	249	-,115	0.071

RBSÖ ve RAE arasında yapılan Pearson Korelasyon analizinde aralarında herhangi bir anlamlılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

5.TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma aşağıdaki başlıklar altında tartışılacaktır;

1-Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklere Göre RBSÖ Puan Ortalamalarının Tartışılması.

2-Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklere Göre RAE Puan Ortalamalarının Tartışılması.

3-Öğrencilerin RBSÖ ve RAE Puan Ortalamaları Arasındaki İlişkinin Tartışılması.

1- Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklere Göre RBSÖ Puan Ortalamalarının Tartışılması.

RBSÖ'den alınan puanların değerlendirilmesinde ölçekten alınan puan 0-1 arasında ise benlik saygısı düzeyi yüksek, 2-4 puan ise orta, 5-6 puan ise düşük olarak ifade edilmektedir. Buna göre hemşirelik öğrencilerinin RBSÖ puanlarına ve puan ortalamalarına bakıldığında çoğunluğunun benlik saygısının orta ve yüksek düzeyde olduğu, benlik saygısı düşük olan öğrencilerin oranının sadece %3.2 olduğu görülmektedir. (Bkz. Tablo 4.2. ve Tablo 4.3. Grafik 4. 1). Gerek Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğiyle gerekse Coopersmith benlik saygısı ölçeğiyle, yurt dışında ve Türkiye'de yapılan çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin benlik saygılarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur (Top ve Kaya, 2009; Baybek, 2005; Ruth, 2002; Randle, 2003). Bazı çalışmalarda öğrencilerin benlik saygılarının yüksek olduğu (Kahriman, 2005; Karadağ, 2008; Dinçer, 2008; Özkan ve Özen, 2008), bazılarında ise benlik saygılarının düşük olduğu saptanmıştır (Carroll, 2008; Catherine and Fiena, 2006). Çalışmamızın sonuçları hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin çok kötü olmadığını ancak, geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygılarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır, cinsiyet bu faktörlerden birisidir. Yapılan bazı araştırmalarda erkeklerin sahip oldukları rol ve baskınlık nedeniyle daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları bulunmuştur (Yılmaz, 2009; Ottekin, 2009). Ancak bizim çalışmamızda kız öğrencilerinin benlik saygısı puan ortalamalarının daha düşük, dolayısıyla benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak cinsiyetle benlik saygısı puan ortalaması arasında anlamlılık olduğu saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.4, $p<0.05$). Tablo olarak verilmemekle birlikte, araştırma sonuçlarımıza göre kız öğrencilerin büyük çoğunluğunu üniversiteye YÖDAK sınavıyla giren K.K.T.C.'li öğrenciler oluşturmaktadır. K.K.T.C'deki kültürel farklılıklar, kızların diğer ülkelere göre daha serbest ve bağımsız yaşamaları, isteklerinin anında karşılanması onların benlik saygılarını olumlu yönde etkilemiş olabilir. Ayrıca çalışmamızda kız öğrenci sayısının çoğunlukta olması da bu sonucu etkilemiş olabilir.

Aile bireyleri benlik saygısının gelişiminde büyük önem taşımaktadır. Aile yapısı benlik saygısını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Çekirdek yapıdaki ailelerde çocukların benlik saygıları daha yüksek olmaktadır. Bu ailelerde çocuklar genellikle karar mekanizmasına katılmakta, aileler çocuklarına karşı daha çok ilgi göstermektedirler (Erişim Tarihi:19/4/2011, <http://www.msvlabs.org>, Erişim Tarihi:19/4/2011 <http://www.gsi.gsu.edu.tr>). Bu ise benlik saygısını olumlu yönde etkilemektedir. Araştırmamızda çekirdek aileye sahip öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamalarına göre benlik saygılarının daha yüksek olduğu ve aralarında anlamlılık olduğu saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.4, $p<0.05$). Dinçer'in (2008) hemşirelik öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlık düzeyleri üzerinde yaptığı araştırma sonuçları da bizim bulgularımızı desteklemektedir.

Benlik saygısı gelişimini etkileyen bir diğer faktör de aile tutumudur. Literatürde, çocuklarına demokratik bir ortam sağlayan ailelerin, onları karar süreçlerine kattığı ve böylece bağımsızlığını kazanan çocuğun, düşüncelerini rahatlıkla ifade edebildiği, olaylara farklı açılardan bakabildiği, eleştirel ve yaratıcı düşünmesinin geliştiği belirtilmektedir.

Bunlar ise çocuğun benlik saygısını olumlu yönde etkilemektedir. Bunun tersi olarak olumsuz aile yapısına sahip ailelerin genellikle anlayışsız, hoşgörüsüz, katı ve baskıcı tavrı, çocuğun kendi kararlarını vermesine olanak vermemektedir. Olumsuz aile tutumlarında ailenin verdiği sevgi ya yetersiz veya aşırı, eğitim ise gevşek ya da sıkı olmaktadır. Aşırı sevgi tutumunda, aile çocuğu sevgiye boğucu, onu çok koruyucu ve aşırı kollayıcıdır. Bunun sonucu olarak çocukta bağımlılık ve güvensizlik gelişir. Çocuk karşılaştığı her olayda anne-babasına yaslanır, onlara güvenir fakat kendisine güvensizdir. Sevgi yetersizliği veya yokluğu sonucu ise, çocukta kendine ve çevreye karşı güvensizlik ve olumsuz duygular gelişir. Bu özellikteki ailelerde tüm kontrol anne veya babadadır ve bu durum çoğunlukla çocuğun benlik saygısının düşük olmasına neden olmaktadır. Erişim Tarihi: 7/5/11). <http://www.aileterapisi.com/?module=pages&SID=4>, Erişim Tarihi:19/4/2011 <http://www.msvlabs.org>). Ancak çalışmamızda aile tutumunu olumlu olarak belirten öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamaları ile olumsuz aile olarak belirten öğrencilerin puan ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu ve aralarında anlamlılık olmadığı saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.4. $p>0.05$).

Bir kulübe ya da öğrenci topluluklarına üye olmanın bireylerin sosyal yaşantılarını zenginleştirmesi, bireysel gelişimlerini desteklemesi yönünden benlik saygısının gelişimini olumlu yönde etkileyebileceği düşünülebilir. Ancak çalışmamızda benlik saygısı puan ortalamalarına bakıldığında herhangi bir kulübe üye olmayan öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamalarının daha düşük, dolayısıyla benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuş ve kulübe üye olanlarla olmayanlar arasında anlamlılık saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.4, $p<0.05$). Literatürde ise öğrenci topluluğuna üye olma durumuna göre öğrencilerin benlik saygısı düzeylerini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Herhangi bir kulübe üye olan öğrencilerin oranının düşük olması (%30.9) (Bkz Tablo 4.1) çalışmamızdaki bu sonucun daha çok diğer değişkenlerden kaynaklanabileceğini düşündürmektedir.

Yukarıda belirtilen faktörler dışında kişinin benlik saygısını etkileyen bir diğer faktör de yaştır. Yaş ilerledikçe benlik saygısı düzeyi de artmaktadır (Balat, 2004; Pelish, 2006; Ruth, 2002). Ancak bizim çalışmamızda öğrencilerin yaş gruplarına göre benlik saygısı puan ortalamaları arasında anlamlılık bulunmamıştır (Bkz. Tablo 4.4. $p>0.05$). Bu durum öğrencilerin yaş gruplarının birbirine yakın olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Hemşirelik öğrencilerinde yapılan çalışmalarda meslek yaşamındaki deneyimlerle benlik saygısının yükseldiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca 3. ve 4. sınıfta benlik saygısının yüksek olduğu görülmüştür (Ruth, 2002; Joyce, 2008; Traylor, 2009). Sınıf ilerledikçe mesleğe ilişkin deneyimleri de arttığından öğrencilerin benlik saygısı gelişecektir. Bizim çalışma sonuçlarımıza bakıldığında üst sınıftaki meslek derslerini alan öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamalarının daha düşük olduğu ,yani benlik saygılarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ancak benlik saygısıyla alınan meslek dersi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Bkz. Tablo 4.4. $p>0.05$).

Sosyoekonomik düzey kişilerin benlik saygısını etkileyen bir diğer faktördür. Çalışmalar sosyoekonomik düzeyi arttıkça bireyin benlik saygısının da arttığını göstermektedir (Yılmaz ve Ekinci, 2001; Balat, 2004; Baybek, 2005). Ancak bizim çalışmamızda sosyoekonomik düzeye göre benlik saygısı puan ortalamalarına bakıldığında üç grupta da, öğrencilerin benlik saygılarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. (Bkz. Tablo 4.4. $p>0.05$). Çalışmamızda sosyo-ekonomik düzeylerinin ne olduğu öğrencilerin ifadesine dayanmaktadır. Bireylerin sosyo-ekonomik düzeylerini tanımlamaları genellikle gelirlerinin beklentilerine ve isteklerine cevap verme düzeyi ile ilişkili olarak göreceli olabilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin tanımlamaları gerçek durumlarını yansıtmayabileceğinden sonuçlar bu yönde olabilir.

Literatüre göre kardeş sayısı arttıkça benlik saygısı olumsuz yönde etkilenmektedir. Kişilerin kardeş sayıları arttıkça aile içinde kendilerine olan ilgi azalabilmekte, kararlar verilirken herkesin fikri alınamamakta, kişiler kalabalıkta kendilerini ifade etmekte zorlanabilmekteler. Bu durum ise kişilerin benlik saygılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Karadağ, 2008; Kahriman, 2005). Çalışmamızda öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamaları, 3 ve üzeri kardeşi olanların 1 ve 2 kardeşi olanlara göre benlik saygılarının daha düşük olduğunu göstermekle birlikte gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.4, $p>0.05$). Öğrencilerin kardeş sayısı iki grupta toplanmakla birlikte çoğunlukla çekirdek aile yapısında olmalarının (Bkz. Tablo 4.1) ve 4 ve üzeri kardeşi olan öğrenci sayısının çok az olmasının bu sonucu yarattığı söylenebilir.

Çalışma yaşamı kişinin benlik gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Çalışan kişiler ekonomik özgürlüklerini erken kazanırlar, kararlarını bağımsız verirler, iletişimleri güçlüdür ve bunlar kişinin benlik saygısını olumlu yönde etkileyebilmektedir. Razi ve ark. (2009)'nın araştırmasında çalışan öğrencilerin benlik saygılarının yüksek olduğu bulunmuştur. Bizim çalışmamızın sonuçları ise öğrencilerin çalışma durumlarının benlik saygıları üzerinde bir etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. (Bkz. Tablo 4.4, $p>0.05$). Bu sonuç, çalışan öğrenci sayısının az olmasından kaynaklanmış olabilir (Bkz. Tablo 4.1).

Yukarıda belirtilen değişkenler dışında hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerini etkileyebileceği düşünülen, akademik ortalama ve medeni durum değişkenleriyle benlik saygısı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (Bkz. Tablo 4.4., $p>0.05$). Ayrıca aldığı mesleki dersi, en son mezun olduğu okul, üniversiteye giriş şekli, bölüm tercih sırası, en uzun süre yaşanan yer değişkenleriyle de hemşirelik öğrencilerinin benlik saygıları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (Bkz. Tablo 4.4., $p>0.05$).

2-Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklere Göre RAE Puan Ortalamalarının Tartışılması.

RAE'den alınan puanlar -90 ile +90 arasında değişmek ve çekingenliğe doğru uzanan uç -90'a, atılganlığa doğru uzanan uç +90'a ulaşmaktadır. Envanterden toplam puan olarak "+10"un altında alanlar çekingen (-90 ile +10 arasında), "+10"un (+10 ile +90 arasında) üstünde alanlar ise atılgan olarak kabul edilmektedir. Buna göre hemşirelik öğrencilerinin RAE'den aldıkları puanlara bakıldığında yarıdan biraz fazlasının "çekingen", %45.4'ünün ise "atılgan" olduğu saptanmıştır. (Bkz. Tablo 4.3, Grafik 4.1). Yapılan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında hemşirelik öğrencilerinin genellikle atılgan oldukları görülmektedir (Top ve Kaya, 2009; Dinçer, 2008; Yılmaz ve Ekinci, 2001). Lin ve ark. (2004) 'nın çalışması da bizim bulgumuzu desteklemektedir. Lin 69 hemşire öğrenci üzerinde çalışmasını gerçekleştirmiştir, Rathus Atılganlık Envanterini kullanmıştır. Bu araştırmada hemşirelik öğrencileri %60 oranında çekingen bulunmuşlardır.

Hemşirelik öğrencilerinin atılganlıklarını etkileyebilecek birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden birisi cinsiyettir. Genellikle toplumumuzda erkeklerin atılganlıklarının yüksek olması beklenmektedir. Ancak yapılan bazı çalışmalarda kız öğrencilerin daha atılgan olduğu bulunmuştur (Top ve Kaya, 2009; Adana, 2009). Bizim çalışmamızın sonuçları da literatürü desteklemektedir. Çalışmamızda atılganlık puan ortalamalarına göre kız öğrencilerin "atılgan" erkek öğrencilerin ise "çekingen" olduğu ve iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.4, $p < 0.05$). Burada kız öğrencilerin sayısının fazla olması bir faktör olabilir ancak, bunun yanı sıra, YÖDAK sınavıyla bölüme giren K.K.T.C.'li öğrencilerin çoğunlukta olması ve buna bağlı oluşan kültürel farklılıklar da sonucumuzu etkilemiş olabilir.

İnsanların hayatlarını paylaştığı kişiler kuşkusuz çok önemlidir. Bireyin kişilik gelişiminde destek gruplarının bulunması çok önemlidir. Bu gruplarda bireyler iletişimlerini güçlendirir, kendilerini daha iyi ifade edebilir, özgüvenleri gelişir, kendilerini güvende hissederler.

Bu ise kişilerin atılmanlıklarını genellikle olumlu yönde etkiler (Lin ve ark., 2004). Çalışmamızda literatürle uyumlu olarak aile/akraba ve arkadaş yanında kalan öğrencilerin atılmanlık puan ortalamalarının, yurttta kalan ve evde yaşayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu ve gruplar arasında istatistiksel olarak fark olduğu saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.4, $p<0.05$). Yapılan ileri analizlerde farklılığın aile/akraba/arkadaş yanında yaşayanlarla evde yaşayanlar arasında olduğu bulunmuştur (Bkz Ek 9). Evde yaşayan öğrencilerin çoğunluğu yalnız yaşamaktadır. Dolayısıyla sosyal paylaşımları daha sınırlı olabileceğinden atılmanlık puan ortalamalarının düşük olduğu söylenebilir.

Atılmanlığı etkileyen bir diğer faktör bireyin sosyoekonomik düzeyidir. Yapılan çalışmalarda (Baybek, 2009; Dinçer, 2008) sosyoekonomik düzeyleri yüksek olan öğrencilerin daha atılman davranış sergiledikleri ifade edilirken bizim çalışmamızda bunun tam tersi bir sonuç elde edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzeylerini “iyi” olarak ifade eden öğrencilerin atılmanlık puan ortalamalarına bakıldığında atılmanlık düzeylerinin daha düşük olduğu, buna karşın sosyo-ekonomik düzeyini kötü olarak ifade eden öğrencilerin “atılman” olduğu ve gruplar arasında istatistiksel olarak fark olduğu görölmektedir (Bkz. Tablo 4.4, $p<0.05$). İleri analizlerde farklılığın sosyo-ekonomik düzeyini “düşük” olarak ifade edenlerle ile “iyi” olarak ifade edenler arasında olduğu saptanmıştır (Bkz Ek.10).

Sosyal faaliyetlere katılma kişinin kendini ifade etme becerisini ve atılmanlık düzeyini etkileyen bir faktördür. Öğrenci kulüplerinin hemşirelik öğrencilerine bu yönde katkısı vardır. Ancak çalışma sonuçlarımıza bakıldığında herhangi bir kulübe üye olmayan öğrencilerin atılmanlık puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve iki grup arasında fark olduğu saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.4, $p<0.05$). Bu sonuç, öğrencilerin büyük çoğunluğunun (Bkz Tablo 4.1) herhangi bir kulübe üye olmasından kaynaklanmış olabilir.

Hemşirelik öğrencilerinin atılganlık düzeylerini etkileyebilecek bir diğer faktör de aile yapısıdır. Çalışma bulgularımıza bakıldığında aile yapısını çekirdek aile olarak ifade eden öğrencilerle, geniş/parçalanmış aile olarak ifade eden öğrencilerin RAE puan ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu ve istatistiksel olarak aralarında fark olmadığı saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.4, $p>0.05$). Yılmaz ve Ekinci (2007)'nin hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada ise çekirdek aile tipine sahip öğrencilerin atılganlık puan ortalamaları daha yüksek ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır.

Çalışmamızın sonuçları aile tutumunun da atılganlık düzeyini etkilemediğini ortaya koymaktadır. Çalışmamızda olumlu aile tutumuna sahip öğrencilerin atılganlık puan ortalamaları, olumsuz aile tutumuna sahip öğrencilerin puan ortalamalarından biraz yüksek olmakla birlikte aralarında anlamlı bir fark saptanmamıştır (Bkz. Tablo 4.4, $p>0.05$). Benzer şekilde Top ve Kaya (2009)'nın araştırmasında da demokratik aile tutumuna sahip ailelerin çocuklarının RAE puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ancak aralarında istatistiksel olarak fark olmadığı saptanmıştır.

Akademik başarı bireyin kendine güvenmesi, kendini değerli hissetmesi açısından önemli bir faktördür. Dolayısıyla akademik başarı arttıkça bireylerin daha atılgan olması beklenir. Kahrıman'ın (2005) yapmış olduğu çalışmada kendilerini başarılı olarak algılayan öğrencilerin atılganlık puan ortalamalarının yüksek olduğu ve gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğunu belirtilmektedir. Ancak çalışmamızın sonuçları, akademik başarının öğrencilerin atılganlık düzeyini etkilemediğini ortaya koymaktadır (Bkz. Tablo 4.4. $p>0.05$). Akademik ortalamaları açısından gruplar arasında bir fark olmamasına rağmen akademik ortalaması 2'nin altında olan öğrencilerin RAE puan ortalamalarının (10.87) atılgan olarak nitelendirilebilecek sınırdan olması ise ilginçtir. Tablo olarak verilmemekle birlikte akademik ortalaması düşük olan öğrencilerin çoğunluğunu K.K.T.C'li öğrenciler oluşturmaktadır ve sosyo-kültürel farklılıkların bu sonucu yarattığı düşünülmektedir.

Yukarıda belirtilen değişkenler dışında hemşirelik öğrencilerinin atılganlık düzeylerini etkileyebileceği düşünülen çalışma durumu ve kardeş sayısı değişkenlerine göre atılganlık puan ortalamaların bakıldığında ise değişkenlerle aralarında anlamlı bir fark saptanmamıştır (Bkz. Tablo 4.4, $p>0.05$). Ayrıca yaş, medeni durum, aldığı mesleki dersi, en son mezun olduğu okul, üniversiteye giriş şekli, bölüm tercih sırası, en uzun süre yaşanan yer değişkenleriyle hemşirelik öğrencilerinin atılganlıkları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (Bkz. Tablo 4.4., $p>0.05$).

3-Öğrencilerin RBSÖ ve RAE Puan Ortalamaları Arasındaki İlişkinin Tartışılması.

Benlik saygısı ve atılganlık arasındaki ilişki kuşkusuz çok önemlidir. Atılganlıkla benlik saygısı genellikle doğru orantılı olarak azalıp çoğalmaktadır, birisinde herhangi bir değişim diğerini de etkileyebilmektedir. Yapılan çalışmaların sonuçları da benlik saygısı ve atılganlık düzeyi arasında pozitif yönde ilişki olduğunu göstermektedir (Yılmaz ve Ekinci, 2001; Kahriman, 2005; Dinçer, 2008; Top ve Kaya, 2009). Ancak bizim çalışmamızda öğrencilerin benlik saygısı orta ve yüksek düzeyde iken yarıdan fazlasının çekingen olduğu; benlik saygısı ve atılganlık düzeyleri arasında gerek pozitif gerekse negatif yönde anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.5, $p>0.05$).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1.SONUÇLAR

Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlık düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılan bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin RBSÖ puan ortalaması 1.51-1.38 bulunurken, RAE'den aldıkları puan ortalaması ise 9.67-17.43 bulunmuştur (Tablo 4.2). Öğrencilerin yarıdan fazlasının (%55,4) yüksek benlik saygısına sahip olduğu, yine yarıdan fazlasının (%54,6) ise çekingen olduğu saptanmıştır (Tablo 4.3.).

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre RBSÖ ve RAE puan ortalamalarına bakıldığında RBSÖ'ne göre aile yapısı ve öğrenci kulüplerine üye olma durumu değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklara yol açtığı görülmektedir (Tablo 4.4, $p<0.05$). RAE'ye göre ise cinsiyet, şu an yaşanılan kişiler, sosyoekonomik düzey ve kulüp üye olma durumu değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklara yol açtığı görülmektedir (Tablo 4.4, $p<0.05$). Bu değişkenlerin dışında yer alan diğer tüm bağımsız değişkenlerde ise, RBSÖ ve RAE ile gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Diğer sonuçlar aşağıda yer almaktadır:

- Araştırmada verileri değerlendirilen 249 öğrencinin çoğunluğunun (%30,9'u) 18-20 yaş arasında ve kız öğrenci (%76,7) olduğu, %83,9'unun ise bekar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin aldıkları meslek ders dağılımına bakıldığında %37,3'sinin cerrahi hastalıkları hemşireliği dersini aldıkları, %54,6'sının şehirde yaşadığı, şu an yaşadığı kişilere bakıldığında %54,2'sinin yurttan yaşadığı görülmüştür. Öğrencilerin %53,4'ünün kardeş sayısının 1 ve 2 olduğu, %45,4'ünün 1.çocuk olduğu %51'inin orta sosyoekonomik düzeyde olduğu, görülmüştür. Öğrencilerin çalışma durumlarına bakıldığında %89,6'sının çalışmadığı, büyük çoğunluğunun (%61,8'inin) düz lise mezunu olduğu, %59,8'inin YÖDAK/Dikey geçiş ile mesleğe girdikleri görülmüştür.

Bu mesleği seçerken yaptıkları tercih sırasına bakıldığında %29,3'ünün 1.tercihi ile bölüme girdiği, %48,6'sının genel akademik ortalamasının 1.50-1.99 arasında olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin annelerin eğitim düzeylerine bakıldığında %37,3'ünün ilkokul mezunu olduğu, babalarının ise %34,5'inin ilkokul mezunu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin aile yapılarına bakıldığında ise %82,7'sinin çekirdek aile yapısında olduğu, %63,9'unun aile tutumlarını olumlu aile tutumu olarak tanımladıkları, öğrencilerin büyük bir bölümünün (%69,1) herhangi bir kulübe üye olmadığı saptanmıştır.

- Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklere göre RBSÖ puan ortalamalarına bakıldığında, kız öğrencilerin, çekirdek aileye sahip öğrencilerin ve herhangi bir kulübe üye olmayan öğrencilerin benlik saygılarının daha yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlılık olduğu saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.4., $p<0.05$). Diğer değişkenlerle RBSÖ arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (Bkz. Tablo 4.4., $p>0.05$).
- Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklere göre RAE puan ortalamalarına bakıldığında, kız öğrencilerin, aile/akraba/arkadaş yanında yaşayanların, sosyoekonomik düzeylerini düşük olarak algılayanların ve herhangi bir kulübe üye olmayanların atılganlık puanlarının daha yüksek olduğu ve gruplar arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır (Bkz. Tablo 4.4., $p<0.05$). Diğer değişkenlerle RAE arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (Bkz. Tablo 4.4., $p>0.05$).

6.2.ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Hemşirelik öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin istenilen düzeyde olmamasından dolayı eğitim kurumunda atılganlığı yükseltmeye yönelik neler yapılabileceğine ilişkin çalışmaların yapılması,
- Derslerde öğrencilerin benlik saygısı ve atılganlıklarını geliştirmeye yönelik eğitim modelleri ve eğitim teknikleri stratejilerinin kullanılmasına ağırlık verilmesi,
- Hemşirelik öğrencilerinin meslek hayatına başlamadan önce benlik saygısı ve atılganlık düzeylerini ölçecek araştırmaların yapılması,
- Bu konuda daha büyük örneklem grubunda araştırmaların planlanması, farklı ölçekler kullanılarak ve farklı örneklem gruplarıyla çalışılması.

7.KAYNAKLAR

Adana, F., Betül, A., Sevda, E., Hicran, A., Semra, E., Özgü, U. (2009). Hemşirelik ve Sağlık Memurluğu Öğrencilerinin Atılgnlık Düzeylerinin Belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 12(2), 51-56.

Adana, F ve ark. (2010). Karsta çalışan hemşirelerin atılgnlık düzeylerinin geliştirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*.18(3), 120-127.

Aile Tutumları. (t.y.). Erişim Tarihi:19/4/2011.

<http://msvlabs.org/www.gsi.gsu.edu.tr>.

Aile tutumları ve çocuk gelişimi üzerine etkileri. (t.y.) Erişim Tarihi: 7/5/11.

<http://www.aileterapi.com/?module=pages&SID=4>

Antonia, R. (2008). Depression Among Nursing Students Associated to Their Self-Esteem, Health Perception and Interest in Mental Health. *Rev Latino Enfermagem*. 16(2) , 198-204.

Arthur, D.(2007). The Professional Self Concept of Nurses. *Journal of Advanced Nursing*.24(3),60-64.

Atılgnlık. (t.y.). Erişim Tarihi: 20/1/2011.

<http://www.pdgm.bilkent.edu.tr/atilgnlik.html>.

Balat, G., Berrin, A. (2004). Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(2), 175-183.

Baybek, H., Seher, Y.(2005). Muğla Üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Saygılarının İncelenmesi. *Muğla üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. (14), 18-35.

Bayraktar, F., Melike, S., Asiye, K. (2009). Liseli Ergenler ve Üniversiteli Gençlerde Benlik Saygısı, Ebeveyn ve Akrana Bağlanma, Empati ve Psikolojik Uyum Değişkenlerinin Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*. 24(63), 48-63.

Begley, C.(2003). Irish Nursing Students' Changing Self-esteem and Fear of Negative Evaluation During Their Pre-registration Programme. *Journal of Advanced Nursing*. 42(4), 390–401.

- Bozanoğlu, İ. (2005). The Effect of a Group Guidance Program Based on Cognitive Behavioral Approach On Motivation Self Esteem Achievement And Anxiety Levels. *Ankara Üniversitesi Journal Of Faculty Of Educational Sciences*.38(1), 17-42.
- Burnard, P. (2001). Self Esteem and Student Nurses. *Nursing and Health Sciences*.3(1),9-13.
- Cabe, C. and Fiona, T.(2003). Teaching assertiveness to undergraduate nursing students. *Department Of Nursing*.3(7), 30-42.
- Cankaya, B. (2007). *Lise 1 ve Lise 2. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Benlik Saygısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Carroll, T.(2008). Self esteem and role deprivation in associate degree and baccalaureate nursing students. *Journal of Nursing Research*. 5(3), 66.
- Ciğerci, Z. (2006). *Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerde Benlik Saygısı, Başkalarının Algılaması ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkiler*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- Çeçen, A., Mustafa, Z. (2009). The Effectiveness of an Assertiveness Training Programme. *Elementary Education Online*. 8(2), 485-492.
- Çetin, H., Hicran, Ç.(2009). Yetiştirme yurdunda aileleriyle yaşayan adölesanların benlik saygıları ve psikolojik belirtilerinin karşılaştırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2(4), 137-144.
- Demirutku, K. (2010). Self concept and self esteem. Erişim Tarihi: 12/10/2010. www.atilim.edu.tr.
- Dinçer, F. (2008). *Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyleri*. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- Efe, Ş. (2007). Hemşirelikte Atılganlık. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 10(3), 69-75.
- Gholamhossein, M. ve ark.(2009). Assertiveness process of Iranian nurse leaders. *Journal of Nursing*. 11(2), 120-127.

- Govender, M.(2004). Maternal support and adolescent self esteem. *Journal of Children of Poverty*. 10(1), 37-52.
- Hamarta, G., Coşkun, A., Yeliz, S., Zümra, Ö. (2009). Benlik Saygısı ve Akılcı Olmayan İnançlar Bakımından Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa çıkma Yaklaşımlarının Analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 7(18), 25-42.
- Jones, C., Sally, S., Fiona, L.(2007). The meaning of empowerment for nursing students a critical indicent study. *Journal of Advanced Nursing*. 59(4), 342-351.
- Joyce, G., Diane, K. (2008). Sex role identity and self esteem in female graduate nursing students. *Journal of Advance Nursing*. 8(1), 45-55.
- Kahriman, İ. (2005). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 9(1), 60-85.
- Karadağ, G., İlkay, G., Döndü, Ç.,Özlem, U. (2008). Gaziantep Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Öğrencilerinin Benlik Saygıları. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 3(7), 13-28.
- Katrina, M., Marianne, M., Orla, M. (2008). The role of personality and self efficiacy in the selection of succesfull nursing students. *Journal of Advanced Nursing*. 6(2), 211-221.
- Köknel, Ö. (1997). *İnsanı Anlamak*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 118.
- Kukulu, K. (2006). The Effects of Locus of Control, Communication Skills and Social Support on Assertiveness in Female Nursing Students. *Social Behaviour and Personality*. 34(1), 27-40.
- Kutlu, Y(2009). Bir Grup Öğrenci Hemşirede Atılganlık Eğitiminin Etkinliği. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*. 2(3), 3-11.
- Kutlu, Y., Buzlu S., Sever A D., Batmaz M., Pektekin Ç(1997). İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin 4 yıllık eğitim süresi içindeki atılganlık düzeyi ve benlik saygılarının araştırılması. *IV. Hemşirelik Eğitimi Kitabı*. Kıbrıs, 244 -249.
- Lin, Y. ve ark. (2004). Evaluation of an assertiveness on nursing students. *Nurse Educational Today*. 24(4), 656-665.

- Lo, R (2002). A longitudinal study of perceived level of stress, coping and self-esteem of undergraduate nursing students. *Journal of Advanced Nursing*. 39(2), 119–126.
- Matt, F.(2008). The Educational Importance of Self-Esteem. *Journal of Philosophy of Education*. 42(1), 204-230.
- Mimura, C., Trevor, M., Peter, G.(2009). The association between stres self esteem and childhood acceptance in nursing and pharmacy student. *Stres and Health*, 209-220.
- Naderi, H ve ark. (2009). Self esteem gender and academic achievement of undergraduate students. *Journal of Nursing*. 3(2), 26-37.
- Neff, K.(2009). Self Compassion Versus Self Esteem. Erişim Tarihi: 10/4/2011. <http://self.compassion.org>.
- Ohlen J, Segesten K (1998). The professional identity of the nurses. Concept analysis and development. *Journal of Advanced Nursing (Electronic Journal)*; 28(4):720-727. Erişim Tarihi: 9/4/2011. <http://www.blackwell-synergy.com>
- Ottekin, N. (2009). *Ailelerinden Ayrı Olarak Öğrenim Görmekte Olan Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- Özcan, A. (2006). *Hemşire-Hasta İlişkisi ve İletişim*. Sistem ofset basım. Ankara, 229-257.
- Özdağ, Ş. (1999). *Psikodrama Gruplarının Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygısı Atılgan Davranış Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Düzeylerine Etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öz, F. (2004). *Sağlık Alanında Temel Kavramlar*. İmaj İç ve Dış Ticaret: Ankara.
- Özkan, B., Ümit, S. (2007). Hemşirelerin Atılganlık Düzeyleri. *Erciyes Tıp Dergisi*. 29(1), 40-46.
- Özkan, İ., Ayşe, Ö. (2008). Öğrenci Hemşirelerde Boyun Eğici Davranışlar ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*. 7(1), 53-58.
- Pektekin, Ç. (1993). İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulunda Uygulanan Eğitimin Öğrencilerin Davranışları ve Benlik Saygısı Üzerine Etkisi. *III. Hemşirelik Eğitimi Dergisi*. İstanbul, 38-45.
- Pelish, D. (2006). Effects of a Self-Esteem. *Pediatric Nursing*. 8(2), 341-349.

Polat, S., İlkur, K. (2003). Adölesanlarda Aileden ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 6(2), 32-46.

Randle, J.(2003). Changes in Self-Esteem During a 3-year Pre-registration Diploma in Higher Education Nursing Programme. *Journal of Clinical Nursing*.12(1), 142-143.

Rathus Assertiveness Schedule. *Journal of Nursing Management*. 15(2), 530–537. Erişim Tarihi: 12/11/2010. [http:// Rathus Assertiveness Schedule.com](http://RathusAssertivenessSchedule.com).

Razı, G., Ayşe, K., Ali, N., Ayşe, F., Berna, C. (2009). Çalışan Gençlerde Benlik Saygısı, İletişim Becerileri ve Stresle Başetme. *TAF Preventive Medicine Bulletin*.8(1), 17-26.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği. *Çocuk ve Psikiyatri Derneği*. Erişim Tarihi: 28/12/10. www.cogepder.org.tr.

Ruth, L. (2002). Perceived level of stres coping and self esteem of undergraduate nursing students. *Journal of Advance Nursing*. 39(2), 119-126.

Saleeby, P. (2004). Self esteem-image for young adults. St.Louis school of social welfire. Erişim Tarihi: 6/4/2011. <http://sbastl.com/Forms/SB%20Session%202.ppt>.

Sankelo, M.(2008). Nurse entrepreneurs_ attitudes to management, their adoption of the manager_s role and managerial assertiveness. *Journal of Nursing Management*. 16(1), 829–836.

Sasat, S.(2002). Self Esteem and Student Nurses in Thailand. *Nursing and Health Sciences*.4(1),9-14.

Saygın, Y. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek, Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Sevindik, T., Güllü, Y., Feyza, S.,Yasemin, A. (2002). Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı ve Öz-etkililik Yeterlik Arasındaki İlişki. *E Journal of New World Sciences Academy*. 2(2), 13-21.

Sigma, B.(2009). Assertiveness. Erişim Tarihi: 11/4/2011. <http://bgs.atlanta/org>.

- Suliman, W. (2007). Critical thinking self esteem and state anxiety of nursing students. *Journal of nursing*. 27(2), 162-168.
- Tekin, G., Tayfun, A., Ali, T. (2009). Serbest Zamanlarda Yapılan Fiziksel Egzersizin Üniversite Öğrencilerinin Depresyon ve Atılganlık Düzeylerine Etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 6(2), 1311-1325.
- Terakye, G. (1998). *Hasta Hemşire İlişkileri*. Zirve Ofset: Ankara.
- Top, F., Kaya, B. (2009). Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlık Düzeylerinin Sosyodemografik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 47(4), 194-202.
- Traylor, S.(2009). Clinical Skills Assessment. *Journal of Nursing*. 16(2), 212-220.
- Tustin, W.(2008). Self Esteem, Competence Assessment and Nurses Ability to Write Reflectively. Erişim Tarihi: 13/4/2011.
http://researcharchive.wintec.ac.nz/7/3/Wendy_Tustin-Payne.pdf.
- Ünal, G. (2004). Bir Gurup Üniversiteli Gençte Çekingenlik, Aleksitimi ve Benlik Saygısının Değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*. 7(2), 215-222.
- Üstün, B., Terakye G. (1995). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin atılganlık düzeyine kişilerarası ilişkiler dersinin incelenmesi. *IV. Ulusal Hemşirelik Dergisi*. Ankara, 78-79.
- Waugh, R. (2001). Measuring self conception the same scale. *Educational and Psychological Measurement*. 61(1), 85-92.
- Wescott, W. (2005). Age as a Moderator of Physical Self Concept. 101(3), 840-844.
- Vianna, L., Bamfim, G., Chicone, G. (2002). Self esteem of nursing undergraduate students. *National Library of Medicine National Institutes of Health*. 55(5), 503-508.
- Voltan, N. (1980). Rathus Atılganlık Envanteri geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Psikoloji Dergisi*. 10(1), 23-25.
- Yakın Doğu Üniversitesi. Kuruluş. Erişim Tarihi:12/4/2010. <http://www.neu.edu.tr>
- Yavuzer, H. (2000). *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- Yıldız, A. (2006). *Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Hemşire, Ebe ve Sağlık Memurlarının Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, S., Ekinci, M.(2007). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinde Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyi Arasındaki İlişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 4(2), 1-10.

Yılmaz, Ş. (2009). *Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi Hastalarında Preop ve Postop Dönemde Beden İmajı ve Benlik Saygısının Değerlendirilmesi*.Yüksek Lisans Tezi. Afyon.

Yörükoğlu, A. (2000). *Gençlik Çağı*. 11. Baskı, Özgür Yayınları: İstanbul.

8.EKLER**EK 1****KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

1.Kaçıncı sınıftasınız?

a.Birinci   b.İkinci   c.Üçüncü   d.Dördüncü

2. Şu anda hangi meslek dersi öğrencisisiniz?

a.Hemşirelik Esasları

b.Cerrahi

c.Pediatric

d.Halk sağlığı

3.Kaç yaşındasınız? .....

4.Cinsiyetiniz:

a.Kadın   b.Erkek

5.Medeni durumunuz nedir?

a.Evli   b.Bekar

6.En son bitirdiğiniz okulu işaretleyiniz?

a.Sağlık meslek lisesi

b.Hemşirelik ön lisans

c.Genel lise   (8.soruya geçiniz.)

d.Süper lise   (8.soruya geçiniz.)

e.Anadolu lisesi   (8.soruya geçiniz.)

f.Diğer ..... (8.soruya geçiniz.)

7.Hemşire olarak çalışıyor musunuz?

a.Evet   b.Hayır

8. Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

a.Evet açıklayınız.....

b.Hayır

9.Hemşirelik mesleğini neden seçtiniz?

.....

10.Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümüne giriş türünüz nedir?

a.ÖSS b.Dikey geçiş c. YDÜ giriş sınavı d.Diğer.....

11.Yukarıdaki soruya cevabınız ÖSS ise ÖSYS tercih sıralamanızda YDÜ SBF Hemşirelik bölümü kaçınıcı sırada yer alıyordu?

Tercih sırası:.....

12. Kaç kardeşiniz var?(sizin dışınızda)

a. Kardeşim yok b. Bir kardeş c. İki kardeş d.Üç kardeş

e.Dört ve üzeri

13. Ailenin kaçınıcı çocuğusunuz?

a.Birinci b.İkinci c.Üçüncü d.Dördüncü e.Beş ve üzeri

14. Anne babanız sağ mı?

a.İkisi de sağ b.Anne ölü c. Baba ölü d. İkisi de ölü

15. Babanızın mesleği nedir?

a.Memur b.İşçi c. Emekli d. Serbest e.İşsiz f.Diğer

16. Annenizin mesleği nedir?

a.Memur b. İşçi c. Emekli d. Serbest e.Ev hanımı f.Diğer

17. Babanızın eğitim durumu nedir?

a.Okur-yazar değil b.Okur-yazar c. İlkokul d.Ortaokul e.Lise

f. Üniversite g.Üniversite üzeri

18. Annenizin eğitim durumu nedir?

- a.Okur-yazar değil   b.Okur-yazar   c. İlkokul   d.Ortaokul   e.Lise
f. Üniversite   g.Üniversite üzeri

19. Aile tutumunuz ve aile yapınız (Her iki sütundan da aile tutum ve yapınızı tanımlayan birer seçeneği işaretleyin)

1.Sütun

2. Sütun

<u>Aile Tutumu</u>	<u>Aile Yapısı</u>
Demokratik	Çekirdek Aile .....
Otoriter	Geniş Aile .....
Aşırı İlgili	Parçalanmış Aile .....
Muhafazakar	
Boşanmış	
İlgisiz	

20. Hayatınızın büyük bir bölümünü nerede geçirdiniz?

- a.Köy   b.Kasaba   c.Şehir

21. Şu anda nerede kalıyorsunuz ?

- a.Ailemle   b.Akraba yanında   c.Yurtta   d. Arkadaşlarımla evde
e. Evde tek başıma   f.Diğer, belirtiniz .....

22. Kendinizi hangi sosyo-ekonomik düzeyde görüyorsunuz?

- a.Çok düşük   b.düşük   c.orta   d.iyi   e.yüksek

23.Üniversitenin hangi öğrenci kulüplerinde yer alıyorsunuz, aşağıdakiler içinden işaretleyiniz.

- a. Özel Yıldız Kulübü
b. Animasyon Kulübü
c. Çevre Kulübü
d. Fotoğrafçılık Kulübü

e. Tiyatro Kulübü

f. Basketbol Kulübü

g. Voleybol Kulübü

h. Masa Tenisi Kulübü

ı. Dağcılık Kulübü

j. Yüzme Kulübü

k. Spor Kulübü

l. Kitap Kulübü

m. Diğer .....

24. Son dönem akademik başarı ortalamanız kaçtı?

a.1,5-1,99 arası

b.2-2,54 arası

c.2,5-2,99 arası

d.3-3,54 arası

e.3,5-4 arası

EK2.ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

- 1) Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 2) Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 3) Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 4) Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 5) Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 6) Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 7) Genel olarak kendimden memnunum.
  - a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış

- 8) Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.
- a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 9) Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.
- a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış
- 10) Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.
- a) Çok doğru
  - b) Doğru
  - c) Yanlış
  - d) Çok yanlış

EK 3. RATHUS ATILGANLIK ENVANTERİ.

YÖNERGE: Aşağıda size 30 maddelik bir envanter verilmiştir. Her maddeyi dikkatlice okuyup, size uygunluk derecesine göre değerlendiriniz. Eğer madde size çok iyi anlatıyor, size çok uyuyorsa +3 oldukça iyi anlatıyor, uyuyorsa +2; biraz uyuyor, sizi biraz anlatıyorsa +1; eğer pek uymuyor, sizi pek anlatmıyorsa -1; oldukça uymuyor, sizi oldukça anlatmıyorsa -2; size hiç uymuyor, sizi hiç anlatmıyorsa -3'ü işaretleyiniz.

+3=	Bana çok iyi uyuyor Beni çok iyi anlatıyor	-1=	Bana pek uymuyor Beni pek anlatmıyor
+2=	Bana oldukça uyuyor Beni oldukça anlatıyor	-2=	Bana oldukça uymuyor Beni oldukça anlatmıyor
+1=	Bana biraz uyuyor Beni biraz anlatıyor	-3=	Bana hiç uymuyor Beni hiç anlatmıyor

	MADDELER	+3	+2	+1	-1	-2	-3
1	Bence insanların çoğu benden daha atılgan ve saldırgandır.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
2	Saldırganlığım yüzünden karşı cinse herhangi bir öneride bulunamıyor ya da onların önerilerini kabul edemiyorum.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3	Bir lokantada isteğime göre hazırlanmamış bir yemek getirilince garsona şikayette bulunuyorum.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4	Başkalarının beni kırdıklarını fark ettiğim halde onları incitmemeye dikkat ederim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5	İstemediğim bir malı almam için ısrar edilirse hayır demekte zorluk çekerim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6	Benden bir şey yapmam istendiğinde nedenini öğrenmekte ısrar ederim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7	İnsanı geliştirici ve sert tartışmalara katılmak istediğim zamanlar olur.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8	Benim durumumdaki herkes gibi bende yükselmek için çabalarım.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
9	Doğrusunu isterseniz insanlar beni kullanır.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
10	Yeni tanıştığım insanlarla ya da yabancılarla rahatlıkla konuşurum.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
11	Karşı cinsten çekici birine ne söyleyeceğimi çoğu kez bilemem.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
12	Resmi telefon görüşmeleri yapmaktan çekinirim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
13	Bir işe mektup yazarak başvurmayı yüz yüze görüşmeye tercih ederim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
14	Satın aldığım şeyleri geri vermekten sıkılırım.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
15	Beni rahatsız eden saygıdeğer bir yakınıma, rahatsızlığımı ifade etmek yerine duygularımı ondan saklamayı yeğlerim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
16	Aptalca görünürüm korkusuyla soru sormaktan kaçınırım.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
17	Bir tartışma sırasında kızdığım, hırslandığım belli olacak diye korkarım.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
18	Tanımış ve saygı duyulan bir kimsenin yanlış bir şey söylediğini duyduğumda dinleyenlere kendi görüşümü de duyurmaya çalışırım.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
19	Satıcılarla pazarlık yapmaktan kaçınırım.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
20	Önemli ve değerli bir iş yaptığımda başkalarının bunu öğrenmesinde sakınca görmem.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
21	Duygularımı ifade ederken açık ve samimiyimdir.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
22	Biri benim hakkımda yanlış ve kötü şeyler söylerse hemen o kişiyle konuşurum.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
23	Çoğunlukla “hayır” demekte güçlük çekerim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
24	Duygularımı anında açığa çıkarmaktansa biriktirmeyi yeğlerim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
25	Kötü bir hizmetten şikayetçi olurum.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
26	Övüldüğümde bazen ne diyeceğimi bilemem.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
27	Tiyatro, konferans gibi topluluklarda iki kişi yüksek sesle konuşursa onlara susmalarını ya da konuşmalarına başka yerde devam etmelerini söylerim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
28	Kuyrukta öne geçen birine yaptığının yanlış olduğunu söylerim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
29	Fikrimi ifade etmekte güçlük çekerim.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
30	Hiçbir şey söyleyemediğim zamanlar olur.	( )	( )	( )	( )	( )	( )

EK4. ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- 1) Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.
  - a)Çok doğru
  - b)Doğru
  - c)Yanlış*
  - d)Çok yanlış*
- 2) Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.
  - a)Çok doğru
  - b)Doğru
  - c)Yanlış*
  - d)Çok yanlış*
- 3) Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.
  - a)Çok doğru*
  - b)Doğru*
  - c)Yanlış
  - d)Çok yanlış
- 4) Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.
  - a)Çok doğru
  - b)Doğru
  - c)Yanlış*
  - d)Çok yanlış*
- 5) Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.
  - a)Çok doğru*
  - b)Doğru*
  - c)Yanlış
  - d)Çok yanlış
- 6) Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.
  - a)Çok doğru
  - b)Doğru
  - c)Yanlış*
  - d)Çok yanlış*
- 7) Genel olarak kendimden memnunum.
  - a)Çok doğru
  - b)Doğru
  - c)Yanlış*
  - d)Çok yanlış*

- 8) Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.
- a)Çok doğru*
  - b)Doğru*
  - c)Yanlış
  - d)Çok yanlış
- 9) Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.
- a)Çok doğru*
  - b)Doğru*
  - c)Yanlış
  - d)Çok yanlış
- 10) Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.
- a)Çok doğru*
  - b)Doğru*
  - c)Yanlış
  - d)Çok yanlış

EK5. AYDINLATILMIŞ (BİLGİLENDİRİLMİŞ) ONAM FORMU:

YDÜ SBF Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeylerinin belirlenmesi nedeniyle Öğrencilerin Bilgilendirme Ve Onay Alma Formu.

Araştırmanın açıklaması:

Bu araştırma, Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeylerinin belirlenmesi amacıyla planlanmıştır. Anketteki soruları içtenlikle yanıtlamanız çalışmanın sonuçlarının doğruluğu ve geçerliliği için oldukça önemlidir.

Bu araştırma, KKTC’de yürütülen hemşirelik eğitiminin planlanması, yürütülmesi ve gözden geçirilmesi bakımından son derece önemlidir.

Sizinde bu çalışmaya katılmanızı öneriyoruz. Karar vermeden önce, araştırmanın neden yapıldığı ve neyi içereceğini anlamanız sizin için önemlidir. Ancak araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Katılıp katılmama sizin vereceğiniz bir karardır. Bu bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz formu imzalayınız. Katılmaya karar verdiğinizde bir neden göstermeksizin istediğiniz zaman araştırmadan ayrılmakta serbestsiniz.

Araştırmadan elde edilen veriler sadece araştırmacıda saklı kalacak ve bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacaktır. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size ek bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışma kesinlikle size zarar vermeyecektir.

İmzalı bu form kağıdının bir kopyası size verilecektir. Araştırmaya katılmaya karar verdiğinizde sizin hakkınızda kısa tanıtıcı bilgiler ve konu ile ilgili sorular araştırmacı tarafından sorulacaktır. Sorulara vereceğiniz yanıtlar araştırma

sonuçlarını doğrudan etkilemeyeceği için objektif olmanızı ve soruların tümünü cevaplamanızı rica ederiz.

Araştırma Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim üyesi

Doç. Dr. Hülya UÇAR ve Dr. Berna ARİFOĞLU tarafından koordine edilmektedir.

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

Adres: Rasiha GÜLER

YDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

EK6.ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ İZİN BELGESİ

Merhaba Rasiha,
Tabiki kullanabilirsin.
Bu ölçeği şimdi Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği'nden(cgrsder@cgrsder.org) temin edebilirsin.
Selamlar,
Fusun Çuhadaroğlu
----- Original Message -----
From: rasiha guler <rasihaguler@hotmail.com>
Date: Saturday, October 3, 2009 11:52 am
Subject: Merhaba
To: fusunc@hacettepe.edu.tr

- > Merhaba ben Kıbrıs'tan Rasiha Güler,
- > Kıbrıs'ta Yakın Doğu Üniversitesi hemşirelik esasları yüksek lisans öğrencisiyim.
- > Tez konum hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeyleridir.
- > Burada sizin rosenberg benlik saygısı ölçeğini kullanmak istiyorum.
- > Eğer izniniz olursa bana bu ölçeği tam haliyle gönderebilirmisiniz.teşekkürler.

EK7.RATHUS ATILGANLIK ENVANTERİ İZİN BELGESİ**Re: Merhaba**

Kimden: **Nilufer VoltanACAR** (nva@hacettepe.edu.tr)

Gönderme tarihi:08 Ekim 2009 Perşembe 10:02:11

Kime: rasiha guler (rasihaguler@hotmail.com)

Günaydın,

İzin istemen etiğe bağlı biri olduğunu gösterir. Kutlarım. Kolay gelsin.

Prof. Dr. Nilüfer Voltan acar

----- Orjinal Mesaj -----

Kimden: rasiha guler <rasihaguler@hotmail.com>

Tarih: Saturday, October 3, 2009 11:43 am

Konu: Merhaba

Kime: nva@hacettepe.edu.tr

- > Merhaba ben Kıbrıs'tan Rasiha Güler. Yakın Doğu Üniversitesi hemşirelik esasları yüksek lisans öğrencisiyim.
- > Hacettepe mezunuyum. Tez konum:
- > Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeyleridir.
- > Burada Rathus Atılganlık envanterini kullanmak istiyorum.
- > Eğer izniniz olursa, bana bu envanteri tam haliyle gönderebilirmisiniz?teşekkürler.

12.01.2010

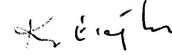
Sayı : SBF-1/DK-10/ 361
Konu: Rasiha Güler Hk.

Sayın Rasiha Güler;

11.01.2010 tarihli ve SBF-1/DK-10/17 sayılı dilekçenizde Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde lisans öğrenimi gören birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine yönelik "Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerinin belirlenmesi" konulu yüksek lisans tezinizi yapabilmemiz için anket sorularını uygulamanız uygun görülmüştür.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Saygılarımla;

Prof. Dr. Kafiye Eroğlu
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekan Yard.
Hemşirelik Bölümü Başkanı

EK9. RATHUS ATILGANLIK ENVANTERİ YAŞADIĞI KİŞİLER PUAN ORTALAMALARI İLERİ ANALİZ SONUÇLARI.

Şu An Yaşadığı Kişiler		Mean Difference	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
RAE Scheffe						
aile/akraba/arkadaş	Yurtta	5,64404	,50470	,081	-,5244	11,8124
	Evde	8,24223	,36475	,052	-,0442	16,5287
Yurtta	aile/akraba/arkadaş	5,64404	,50470	,081	-11,8124	,5244
	evde	2,59819	,36475	,700	-4,9730	10,1694
Evde	aile/akraba/arkadaş	8,24223	,36475	,052	-16,5287	,0442
	yurtta	2,59819	0,7433	,700	-10,1694	4,9730
Dunnett Testi						
aile/akraba/arkadaş	Evde	8,24223*	,36475	,026	,8672	15,6173
Yurtta	Evde	2,59819	,07433	,569	-4,1403	9,3367

EK 10. RATHUS ATILGANLIK ENVANTERİ SOSYO EKONOMİK DÜZEY PUAN ORTALAMALARI İLERİ ANALİZ SONUÇLARI.

Sosyoekonomik Düzey		Mean Difference	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
RAE Scheffe						
düşük	orta	8,19921	4,13127	,142	-1,9750	18,3734
	iyi	12,30196*	4,19959	,015	1,9595	22,6444
orta	düşük	-8,19921	4,13127	,142	-18,3734	1,9750
	iyi	4,10275	2,28327	,201	-1,5203	9,7258
iyi	düşük	-12,30196*	4,19959	,015	-22,6444	-1,9595
	orta	-4,10275	2,28327	,201	-9,7258	1,5203
Dunnett Testi						
düşük	iyi	12,30196*	4,19959	,007	2,8882	21,7157
orta	iyi	4,10275	2,28327	,138	-1,0154	9,2209

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Rasiha Güler

Doğum Tarihi: 20/11/1980

Doğum Yeri: Girne

Medeni Hali: Evli

Adres: Girne/Kıbrıs

E-mail: rasihaguler@hotmail.com

EĞİTİM

Yüksek Lisans: Yakın Doğu Üniversitesi (2011)

Lisans: Hacettepe Üniversitesi (2003)

ÇALIŞTIĞI KURUMLAR

Lefkoşa Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi

Girne Akçiçek Hastanesi (halen çalışmaktayım)

İŞ DENEYİMİ

Süpervizör Hemşire (2005-2008)

Servis Hemşiresi (2004-2009-2010)

Servis Sorumlu Hemşiresi (2011) (halen yürüttüğüm görev)

YABANCI DİL

İyi seviyede İngilizce

